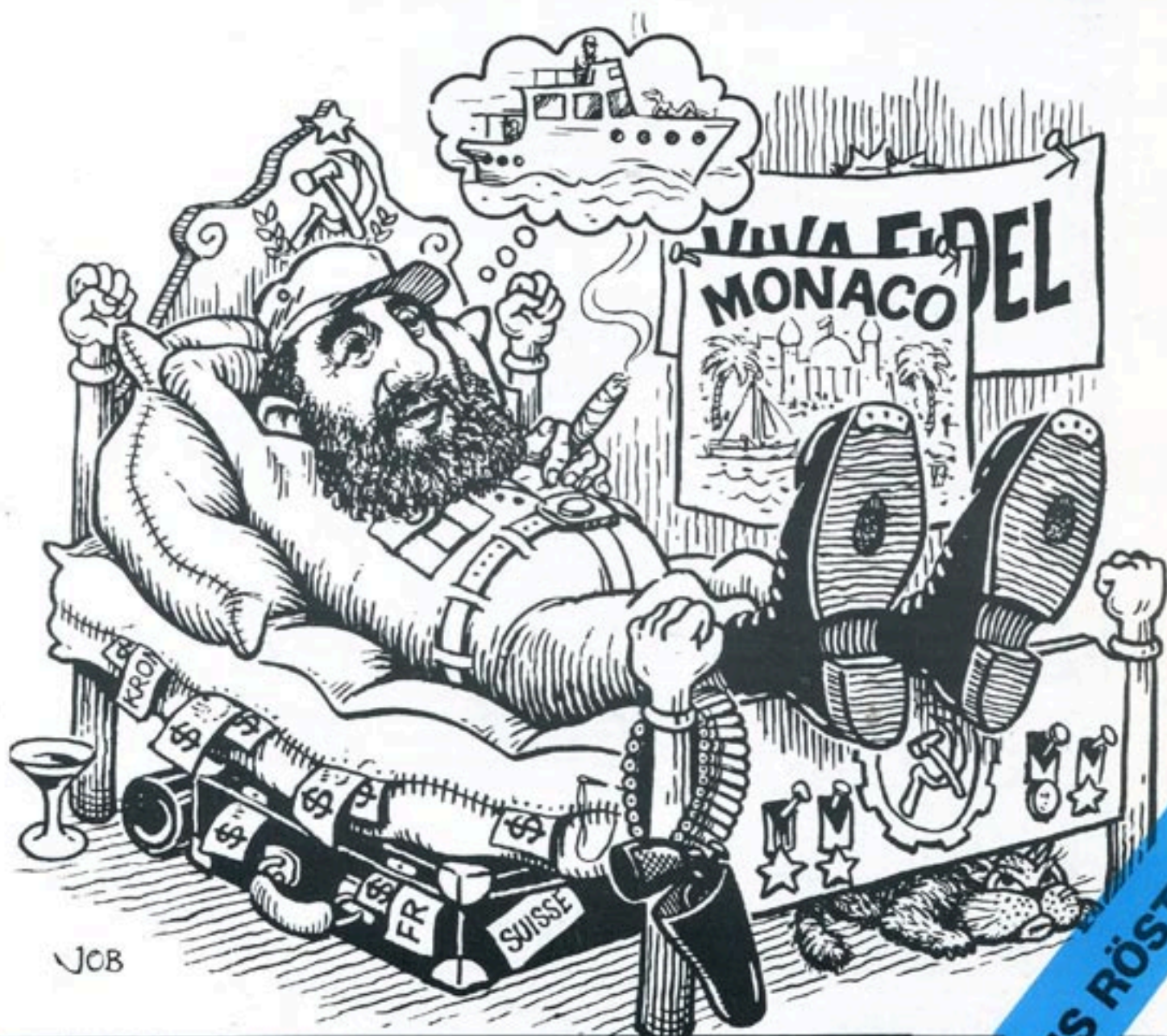

CONTRA

nr 6 1987 årg 13 10:-

**Hastighetsgränser hjälper
inte miljön**

Undantagslagen

FRIHETENS RÖST

CONTRA

oberoende borgerligt tidskrift
utges sex gånger per år
ISSN 0347-6472

Copyright Stiftelsen Contra. Eftertryck endast
efter överenskommelse. Artikelförfattarna står
själva för framförda åsikter.

Ansvarig utgivare

Anders Fjällström

Adress

Box 6082, 102 32 Stockholm.
Tel 08-54 95 52 (även 08-751 56 26)
Frihetens röst (telefonsvarare) 08-52 48 99.

Prenumeration

59 kronor per år. Inbetalas på postgiro 85 95
89-4 eller bankgiro 261-2638.
Förländ: 45 mark per år. Finländskt postgiro
1125 82-9.
Norge: 65 norska kronor per år. Norskt post-
giro 1 99 82 77.
Danmark: 65 danska kronor per år. Dansk
postgiro 1 69 06 98.

Medarbetare

Styrelseordförande: Göza Mölnär
Expedition: Anders Fjällström
Redaktion: Claes Almgren, Christer Arke-
fors, Carl G. Holm och Benny Rung.
Övriga medarbetare: Arne Andersson, Dietmar
Kröhnert, Bertil Lindblom, Alf Norbäck, Arne
Sundström, Roger Söderqvist samt Allan C.
Brownfeld, Washington och Rune Westin,
Sydney.

Länskontakter

Blekinge: Se Kronoberg
Bohuslän: Karl Gustaf Kleen 0523-315 10
Gotland: Alf Norbäck 0498-102 06
Gävleborg: Grethe Blomgren 026-27 31 23
Göteborg: Arne Andersson 031-55 43 14
Halland: Lennart Flink 035-801 24
Jämtland: Lennart Sandstad 0642-100 49
Jönköping: David Stavenheim 036-18 68 62
Kalmar: Jan Hedberg 0485-385 64
Kopparberg: Allan Lennartsson 0226-108 16
Kristianstad: Ola Axelsson 0451-802 65
Kronoberg: Bengt Sjöberg 0372-147 21
Malmöhus: Mats Gunnarsson 0418-229 43
D:o: Dietmar Kröhnert 040-97 33 51
Norrbottnen: Elisabeth Olsson 0970-340 85
Skaraborg: Frank Wurm 0500-335 44
Stockholm: Claes Henriksson 08-761 28 36
Södermanland: Tibor Somogyi 0152-152 62
Uppsala: Hermann Schulze 018-35 81 28
Värmland: Jan Collander 0570-660 86
Västerbotten: Se Norrbotten
Västernorrland: Herbert Forsström 060-93022
D:o: Stanley Skoglund 060-12 96 94
Västmanland: Michael Berg 021-11 30 73
Älvsborg: Evald Olsson 0531-112 65
Örebro: Karl-Edvard Hellkvist 0581-132 22
Östergötland: Carl G. Holm 013-16 16 46
Danmark: Peter Hartvig 01-10 88 72
Finland: Roger Wessman 915-14 97 06

Presslagd 1987-10-19

Vänerns Offset AB, Vänersborg 1987

CONTRA-NYTT

Contra försenad — vi beklagar!

Detta nummer av Contra är försenat. Vi beklagar mycket detta, men omständigheterna har varit sådana att det inte varit möjligt att hålla tidsplanerna. Det är första gången på tretton år som Contra är ordentligt försenad och vi hoppas att det skall dröja minst lika länge tills detta inträffar nästa gång.

Nya Contra-böcker

Contra har flera nya böcker på gång. Två är färdiga inom kort, mer kompletta uppgifter kommer att ges i nästa nummer. Det gäller en bok som heter *Ungarna i Transsylvanien* och behandlar hur en minoritet förtrycks i Rumänien. Den andra boken är skriven av den för alla Contra-läsare välkände Sven Rydenfelt och har titeln *På upptäcktsfärd i marknadsriket*. Den handlar om det frivilliga samarbetet som grunden för ekonomisk tillväxt. "Så fungerar marknadsekonomin". Mer information om dessa böcker kommer i nästa nummer av Contra.

Adressändringar

Om Du anmäler adressändring, var vänlig använd postens portofria blankett eller meddela oss per brev. Postens blankett "Adressändring Svensk tidning" skall ej användas.

Brev till Contra

Contra får många brev. Vi försöker svara på de flesta. Men det kan ta sin tid, eftersom vi huvudsakligen förlitar oss på frivilliga medarbetare. En del av breven till Contra är avsedda för publicering, andra kommer med synpunkter och kommentarer — eller frågor — som mer är avsedda för redaktionen. Ibland händer det att vi får anonyma brev. Anonymiteten kan vara förorsakad av flera skäl. Vanligen är det socialister som inte vågar stå för sina åsikter, eller kommer med straffbara hotelser (ett av de senaste breven i den genren börjar: "Jag kommer att döda någon av er någon gång, hoppas det blir snart...") Ibland händer det också att vi får anonyma brev där avsändaren är positiv till Contra, men rädd för sin egen säkerhet. Kanske just i medvetande om hot som det här återgivna. Till oroliga läsare vill vi säga att alla namn- och identitetsuppgifter förvaras på ett absolut betryggande sätt. Vi berättar av säkerhetsskäl inte hur, men alla som varit i kontakt med Contra kan känna sig trygga. Ingen behöver av det skälet vara rädd för att uppge sitt namn. Häromåret ville skattemyndigheterna granska inbetalningarna till Contra, men Contra vägrade att visa upp uppgifter som identifierade enskilda personer som betalat in pengar till Contra. Skattemyndigheterna stod på sig, men fick ge sig efter förhandlingar i länsrätten. De fick nöja sig med att granska sammandrag över inbetalda belopp, inte granska varifrån pengarna kom.

Läsare i Blekinge, Västerbotten och Norge!

Contra behöver nya länskontakter i Blekinge och Västerbotten. Samt dessutom en ny "landskontakt" i Norge. Hugade spekulanter på detta föga betungande men ärorika hedersuppdrag ombedes höra av sig till Contras expedition per telefon eller brev.

Sagt om Contra:

Jag tycker att Contra är en omistlig publikation: orädd, saklig, välredigerad. Bästa motgiften mot rödsåkaggens fräcka förvanskningar av uppenbara fakta.

Sven Stolpe, fil dr, författare

Undantagslagen -sju års skam

Under sju år gällde den s k undantagslagen. En lag som gav överheten rätt att begå brott i tjänsten utan att bli straffad. Lagen var en internationell skandal, som försvann lika tyst som den kom till.

Den 2 maj 1974 infördes den svenska undantagslagen. Tyst och stilla. I december 1981 togs den bort. Lika tyst och stilla. Undantagslagen stadgade att 5 000 högre tjänstemän skulle vara åtalsfrälse. Den som var byråchef eller högre skulle inte utan tillstånd från en annan av dessa högre tjänstemän, riksåklagaren, få åtalas för brott som de begått i samband med sin tjänsteutövning. Under hot om att Sverige skulle bli fyllt i Europadomstolen för brott mot de mänskliga rättigheterna, togs lagen bort. Men fortfarande är reglerna sådana att det är mycket svårt för en enskild individ att vinna en process mot en tjänsteman.

Undantagslag hos Mussolini

Lagen infördes 1974 under Lennart Geijers tid som justitieminister och riksdagen invaggades i den föreställningen att saken bara gällde en lindring av närmast redaktionell natur. I själva verket var förändringen jättestor. Plötsligt fick vi en privilegierad grupp av människor (makthavare) i samhället, som var skyddade mot åtal för varje upptänkligt brott de kunde tänkas begå i sin tjänsteutövning. Och i samma mån berövades den stora allmänheten möjligheten att på sedvanligt sätt reagera om de skulle bli utsatta för brott från makthavarna.

Plötsligt var Sveriges medborgare inte lika inför lagen, en av demokratins grundprinciper hade försvunnit.

Radio och TV och nyhetsbyrån TT höll helt tyst om riksdagsdebatterna om lagen den 8 november 1978, i december 1979 och i december 1981. Med några få undantag höll även pressen tyst. Expressen, Helsingborgs Dagblad, Norrskensflamman och Contra hörde till undantagen. Men den västeuropeiska pressen ägnade den svenska undantagslagen stort intresse. Jag tänker på högt ansedda tidningar som Frankfurter Allgemeine och Neue Zürcher Zeitung och den italienska tidningen Corriere della Sera. De har skrivit utförligt om undantagslagen

och menat att Sverige utvecklar ett tjänstemannafrälse, en ny feodalism. Den italienska pressen har jämfört denna märkliga lag med den undantagslag som Mussolini 1924 lät införa i det fascistiska Italien. Läser man boken *Furchtbare Juristen* av Ingo Müller, så upptäcker man att nationalsocialisterna i Tyskland mellan 1933 och 1945 hade en liknande lag.

Den svenske professorn i processrätt Per Olof Ekelöf var mycket kritisk mot den nya lagen. Han påpekade att vi hade haft en liknande lag under Gustav III:s envælde på 1700-talet. Högstrådet Brita Sundberg-Weitman var lika kritisk mot lagen. Hon skrev om en "orimlig rätt att stå ovanför lagen" (Expressen den 17 oktober 1979).

Fallet Helmers

En person som har stor erfarenhet av lagen är Reinhard Helmers. Han har varit en viktig källa till min artikel. Fallet Helmers är ganska enkelt, i princip. Han berövades efter åtta år sin tjänst som universitetslektor i kemi. Man anförde mot honom att han var föreslagen en professor i Bremen. Helmers fick inte det jobb han sökte i Lund, sedan en högre tjänsteman i beslutsunderlaget infört en anonym insändare i Sydsvenska Dagbladet, som felaktigt nedvärderade en av Helmers viktigaste anställningsmeriter. En process hade kunnat ge Helmers upprättelse eller åtminstone en möjlighet att få sin sak prövad i den ordning som ett demokratiskt rätts-samhälle föreskriver. Detta hade kunnat ske om åtgärderna hade vidtagits av någon utanför de privilegierades krets. Och den processen hade Helmers kunnat föra utan att be någon om lov, men nu var han tvungen att gå till riksåklagaren för att be om tillstånd för att söka upprättelse. Men riksåklagaren tillhör själv de privilegierade. Han gav inte något tillstånd och fallet var därmed avskrivet.

Helmers klagade mot rättsövergreppen och har fört en outtröttlig process mot den

svenska staten, både som målsägande i svenska domstolar och inför Europakommissionen i Strasbourg. 1978 avvisade Högsta domstolen, med hänvisning till undantagslagen, Helmers begäran att väcka enskilt åtal mot det kansliråd i utbildningsdepartementet som han ansåg vara ansvarig för sitt yrkesförbud.

Helmers vände sig då till Europakommissionen eftersom han inte fått någon materiell prövning av sin sak, utan enbart en formell sådan. Han menade att den svenska staten kränkt vissa artiklar i konventionen om de mänskliga rättigheterna. Men då vaknade den svenska regeringen. För att inte bli dömd av Europadomstolen placerade regeringen en tjänsteman från justitiedepartementet i Strasbourg. Därigenom blev det ett halvårs uppskov.

Sverige backar

Tiden användes för att med hjälp av ett nytt rättsfall åstadkomma en juridisk skenkonstruktion — ett undantag från undantagslagen, som skulle gälla förtal i tjänsten. Med hjälp av denna konstruktion överrumplades Strasbourg, som ställd inför de nya omständigheterna fann Helmers klagan obefogad med hänvisning till att han inte utömt de inhemska rättsmedlen.

Vi brukar skryta med att Sverige är ett rättfärdigt samhälle, där vi alla är lika inför lagen. Men undantagslagen från 1975 till 1981 visar att påståendet är osant. Helmers är ett exempel på vilken möda och fiffighet de svenska myndigheterna lägger ner på att vränga en lag för att få rätt. När undantagslagen inte räcker längre, hittar man på ett undantag till undantagslagen.

Den svenska nomenklaturans främste rättsideolog på 1930-talet var Axel Hägerström. Han formulerade redan då den starka statens princip med förfärande entydighet, makthavarna kan inte bryta lagen, ty makten är rätten.

Det är tack vare Helmers som undantagslagen försvann 1981. Men reglerna är fortfarande sådana att det är mycket svårt för en enskild att vinna en process mot en tjänsteman.

Dietmar Kröhnert

Lästips:

Expressen, oktober, november och december 1979.

Res Publica, nr 3/1985 och nr 5/6 1986. Nu nr 11/1986.

Den stora mattsvindeln

Många är de som råkar i skattebyråkraternas klor. Här ett fall från Västkusten, där ett framgångsrikt litet företag slogs i spillror.

På västkusten, mellan Göteborg och Malmö, bodde familjen Nilsson i Tvååker. Familjen hade framgång i affärer.

Makarna Nilsson hade chansen att komma över en stor mattsamling. Men 12 miljoner är det ju inte vem som helst som har instoppad i madrassen. Därför ordnades ett lån via PK-banken och dotterbolaget PK-Finans. Som säkerhet togs en del av mattorna i pant.

Verner och Anita Nilsson hade omfattande affärer med PK-banken och för att köpa in mattsamlingen bildade de, på PK-bankens inrådan, ett handelsbolag tillsammans. De behövde låna mer pengar för att avsluta affären.

Det överenskomms att lånet skulle vara amorteringsfritt tills mattorna avyttrades. Normalt i sådana här affärer, Verner Nilsson betalade snällt ränta på lånet. Men plötsligt menade banken att det var amorteringar som betalats. Räkntan var obetald. Det fanns kvitton på vad som betalats. Men på kvittot fanns det inte specificerat om det var ränta eller amortering. Verner Nilssons advokat begärde fram underlaget, men fick det inte.

PK-banken hämtar mattor

En dag i maj 1981 skulle en representant från PK-banken i Göteborg komma på besök till familjen Nilsson för att diskutera lånet och värdera de mattor som redan köpts in. En kvinnlig mattexpert skulle göra bankmannens sällskap.

När PK-bankens man i Göteborg och den kvinnliga mattexperten granskat mattorna färdigt dök ytterligare en man från PK-banken upp. Han hade kommit med en skåpbil som stod ute på makarna Nilssons gårdsplan. Männan från PK-banken började tillsammans helt sonika bära ut mattorna till skåpbilen och upplyste samtidigt om att det ej skulle bli något lån. Den kvinnliga mattexperten hade upplyst bankmännen om att det var dyrgripar. Hon blev chockerad över vad som hände.

Verner, som var ensam hemma av makarna, blev förbluffad och helt handlingsförlamad. Men familjen Nilssons rådgivare

bodde bara ett par kvarter bort. Han råkade passera och upptäckte vad som hände. Han ställde sin egen bil på tvären i infarten. Rådgivaren talade med mannen från PK-banken och sa att de sysslade med stöld. De bestämde sig då för att köra iväg med högsta möjliga hastighet. De upptäckte bilen i infarten och det hela slutade med att de fick lämna av alla mattorna innan de blev utsläppta.

Utmätning

Bankmännen hittade nu en ny utväg. De begärde utmätning, något som de lyckades genomdriva trots Nilssons protester.

Den 7 september 1981 stod kronofogden hos Nilsson och skulle genomföra utmätningen. Nilssons rådgivare var på plats, och gjorde invändningar mot förslaget. Banken hade redan fullgod säkerhet och övervärde och behövde därför inte göra någon utmätning.

En vecka senare dök fogden upp i familjen Nilssons villa. På plats var sonens flickvän, som upptäckte hur man bar iväg med sonens tillhörigheter. Som inget hade att göra med föräldrarna (sonen var nästan färdig läkare och klarade sin egen försörjning). Flickvännen larmade sonen, som talade med utmätningsmannen per telefon från Göteborg. När han kom till platsen ville fogden att han skulle skriva på att han fått sina saker tillbaka, innan så verkligen hade skett.

Fogden gjorde ett tredje besök, den här gången i slottet Skottorp, som makarna Nilsson köpt. De skulle ordna en konsert där just när fogden skulle göra sin utmätning. Fogden upplyste den publik som anlände att det inte skulle bli någon konsert. Men det blev konsert ändå. Fogden plockade med sig vad de kunde komma över i Slottet. Också det som tillhörde en man vid namn Erlstedt. Han hade flyttat till England, men hyrde ett rum i Skottorp för att förvara sina i Sverige kvarvarande tillhörigheter.

Vid ett fjärde utmätningsförsök beslagtogs flygeln och lutan. Det blev svårt att klara konserten den kvällen.

Domstolsförhandlingar

Först två månader efter den här utmätningen blev det förhandlingar i tingsrätten. Nilssons advokat hade begärt att indrivningen inte skulle få genomföras utan att PK-banken visade upp en kopia på den avi som man skickat till makarna Nilsson som visade vad det var för typ av inbetalning som gjorts.

Rådsmannen meddelade verkställighetsförbud på indrivningen. Dvs den skulle inte få genomföras förrän den prövats närmare av rätten. En ny rådmann inkallades, som upphävde verkställighetsförbudet.

Någon kopia visades aldrig upp. Verner Nilsson råkade i luven på sin advokat och avskedade honom på fläcken. Han dömdes till dagsböter för att han sagt att domaren var jävig, trots att det inte fanns någon nämnd närvarande.

En månad senare förklarades makarna Nilsson i konkurs. Själva fick de höra om saken via radion.

Konkursförvaltaren drev egen rörelse. I kompanjonskap med en person som familjen Nilsson betraktade som sin personlige fiende, eftersom han lämnat falska uppgifter till tidningarna. De menade att han var jävig.

Men konkursförvaltaren fick ändå förtroendet att utreda boet. Det slutade med ett rejält överskott. Tillgångarna var värda en halv miljon mer än skulderna. Och dessutom fanns det "dolda tillgångar" (t ex övervärden i försiktigt värderade tillgångar) på flera miljoner. Behovet av att förklara familjen Nilsson i konkurs var inte särskilt stort.

Nya knep

Andra knep måste tillgripas för att rädda den statliga bankens ära. Det knep som brukar tillgripas i sådana fall heter taxeringsrevision. Alltid hittar man något. Och under revisionens gång ställer man till trassel och besvär. Revision sattes in. Och naturligtvis hittade man på fel. Massmedia kallades in för att göra familjen Nilssons situation ohållbar.

När man i en rörelse köper varor ingår det att man betalar moms. Och den momsen är avdragsgill. Köper man stora tillgångar som avyttras under en lång tid kan det hända att staten blir skyldig moms, moms som betalats vid varuinköpen, men som ännu inte motsvaras av momsplikt för försålda varor. Familjen Nilsson hade köpt mattor för 12 miljoner kronor. Momsen var i storleksordningen 2 miljoner. En fordran på staten. Verner Nilsson kallades till förhör. Myndigheterna påstod att den firma man köpt mattorna av inte existerade. Men helt klart var att mattorna fanns.

Frågan om den ingående momsen blev långdragen, dyrbar och ödesdig. Momsen skall betalas in när varorna säljs, inte när de köps. Och i det här fallet var det alltså staten som var skyldig att betala tillbaka

Representanter för den statliga PK-banken åkte hem till makarna Verner och Anita Nilsson och började bära iväg med deras mattsamling. En handlingskraftig rådgivare stoppade tilltaget genom att parkera sin egen bil på tvären i infarten.

moms. Men staten ville inte betala. Man drog på det, hittade på diverse undanflykter. Vilket gjorde det svårt för makarna Nilsson att betala sina fordringsägare. Mysteriet med momsen har man ännu inte kunnat klara ut på myndigheterna. Den här affären tilldrog sig mestadels 1981. Fortfarande tröskas frågan om avdragsrätten för momsen i skatterätten. Det var länge sedan makarna Nilssons mattfirma upphörde att existera.

Mattan som försvann

Men när det drog ihop sig till mattauktion såg det annorlunda ut. Visst fanns det mattor. Men vissa mattor kom på avvägar. Det gällde en pandermamatta på 184x132 cm. Den fanns med på listan över mattor som skulle säljas. Men den fanns inte med på visningen. Auktionsförrättaren kontaktades. Han visste inget. Fogden kontaktades. Han meddelade att mattan skulle säljas senare.

En annons om den exekutiva auktionen dök upp i lokaltidningen. Mattan var med. Ny auktionsannons en vecka senare. Mattan var borta. Visning av mattorna — mattan finns inte med. Auktionsförrättaren berättar att mattan är tillbakadragen. Varför? Jo, skulden är betald! Men varför skall då de andra mattorna säljas? Inget svar!

På auktionen fanns inte mattan med. När man kontaktade fogden efteråt kom nytt besked. Mattan var felutlämnad. Sonen reste till auktionsverket för att titta på mattan. Han fick inte se den. Han kunde inte visa fullmakt på att han hade rätt att se på mattan. Det var sommaren 1981. Fortfarande har han inte fått se mattan.

Exekutiv auktion

Exekutiva auktioner är utmärkta tillfällen för dem som vill göra strålande affärer. Mest lyckade affärer gjorde en kvinna som köpte

en Balestrieri-violin som tillhört familjen Nilsson. En violin som såldes för 15.000 kronor. En vecka senare såldes en liknande violin i Stockholm för 100.000 kronor.

Det gick mycket prestige i affären med makarna Nilsson. Och många skulle råka illa ut. Makarna Nilsson själva hamnade dock aldrig bakom galler. De blev "bara" ruinerade av byråkraterna.

Det är inte bara lös egendom som förloras i värde när myndigheterna skall ta hand om försäljningen. Myndigheterna sålde också — genom konkursförvaltaren — Skottorps slott. Slottet såldes tillbaka till den tidigare ägaren efter ett halvår. För ett pris som låg 325.000 kronor lägre än vid det tidigare tillfället.

Bakom galler

Bakom galler hamnade däremot den tjeckiske affärsmannen Milko, som ryckte ut för att förklara för myndigheterna att makarna Nilsson hade rätt. När han kom till Sverige blev han häktad på fem veckor. Han släpptes sedan det visat sig att papperen faktiskt var i ordning.

Rådgivaren Folke Malmberg, som lyckats stoppa bankens förehavanden krävdes på uppgifter av konkursförvaltaren. Uppgifter som han hade tystnadsplikt om. Och Malmberg var en principfast man, en man som höll på tystnadsplikten. Enligt vad som brukar kallas den svenska Sydafrikalagen, kan en svensk domstol i upp till tre månader häkta en person som *inte* är misstänkt för brott. Om vederbörande vägrar att lämna uppgifter till myndigheterna. Det var vad som skedde i fallet Folke Malmberg. En av de första som råkade ut för den då nya Sydafrikalagen. Men långt ifrån den siste.

En annan som råkade illa ut var en man som heter Ingemar Karlsson. Ja, han dog på kuppen, om än bara tillfälligt. Lokaltidningen hade med liv och lust kastat sig över Verner och Anita Nilsson och skrivit in det ena och än det andra. De stämde tidningen för förtal. En av punkterna gällde påståendena att de handlade med falska mattor och falska instrument. Ingemar Karlsson kände väl till vilka instrument makarna Nilsson hade, och kallades för att vittna om det. Men när det drog ihop sig till förhandling förklarade svaranden — och det med instämmande av domstolen — att Ingemar Karlsson var död. Han lever dock ännu denna dag. Men under annat namn.

FRIHETENS RÖST

antisocialistisk
teletidning
Telefon
08-52 48 99

Hårda hastighetsgränser ingen hjälp för miljön

Det framförs krav på lägre hastighetsgränser för att förbättra miljön. Men lägre hastighetsgränser hjälper inte miljön. Det skall andra åtgärder till för att minska biltrafikens miljöeffekter.

Bättre vägar

Våra vägar blir allt bättre. Trots att många tycker att vägsnåren är njugga så är det ett faktum. Vägsträckor som Stockholm-Jönköping och Malmö-Halmstad håller till större delen internationell klass. Och det finns flera andra högklassiga vägar i landet.

Våra bilar blir bättre. Priserna har gått upp med en rasande fart under de senaste tio-femton åren. En del av prishöjningarna svarar mot inflationen. Men en annan betydande del svarar mot kvalitetsförbättringar. Vad gäller såväl säkerhet som miljö och kvalitet i mer traditionell bemärkelse. Vi tvingas alla ställa upp och betala för de förbättringarna. Vare sig vi vill eller inte.

Samtidigt som vägar och bilar förbättrats har hastighetsgränserna skärpts. På 1960-talet rädde fri fart utanför tätbebyggt område, men när fartbegränsningar så småningom infördes även på landsbygden sattes fartgränsen på motorväg först till 130 km/h. Den gränsen har senare sänkts till 110 km/h. Motivet till sänkningen var att "begränsa olyckorna i trafiken", trots att ingen någonsin påstått att det var vanligt med olyckor på 130-vägar. Tvärtom var det på vägar med betydligt lägre hastighetsgränser som olyckorna normalt inträffade.

Idag är det kanske inte så mycket olycksriskerna som anförs som motiv för bibehållna eller t o m sänkta fartgränser. Istället talas det om miljöförstöring och de risker som avgaserna medför för naturen.

Contra skall titta närmare på argumenten. Och granska vad bilförare, myndigheter och bilindustri gör för att minska luftföroreningarna.

Vilka föroreningar?

Låt oss börja med att konstatera att luftföroreningar från bilavgaser består av många olika ämnen. Och att det tyvärr inte är så enkelt att en åtgärd som minskar en typ av ämnen automatiskt minskar en annan typ. Tvärtom är det ofta så att en minskning av ett ämne automatiskt medför en ökning av ett annat. Valet av åtgärder blir en avvägning mellan olika alternativ.

Bland de ämnen som förtjänar att särskilt uppmärksammas finns bly, svaveldioxid,

kolväten, kväveoxider och koloxid.

Innan vi går in på de olika ämnena skall vi konstatera att det i motorbränslet finns ämnen som kol, syre och väte och att det i förbränningsprocessen ingår att frigöra den kemiska energi som lagrats i föreningarna mellan de olika grundämnena. Motorteknikerna strävar efter att göra den förbränningsprocessen så effektiv som möjligt. Den energi som finns lagrad i bränslet måste nämligen ta vägen någonstans, och det bästa är naturligtvis om den omvandlas till arbete. Den energi som inte omvandlas till arbete försvinner med avgaserna, huvudsakligen som värme.

Naturligtvis är det inte trevligt att behöva elda för kråkorna, och tyvärr är explosionsmotor dålig på att utnyttja energin. Hittills ligger den normala verkningsgraden (effektiviteten i bränsleutnyttjandet) långt under 50%. Det finns en del knep för att tillgodogöra sig bränslets energi bättre. Ett är att använda en turbomotor, då återvinns en del av den energi som annars skulle ha försvunnit med avgaserna.

Bly

Bly förekommer inte i den olja som raffinerats till bensin. Bly är en tillsats. Den används för att kunna höja motorns kompression och därmed dess prestanda. Bly höjer bensinens oktantal. När insikten om blyets skadeverkningar växte fram började man leta efter andra metoder att nå goda prestanda. Och idag är kravet att nya bilar skall kunna köra på blyfri bensin. Men många äldre motorer kräver fortfarande blyad bensin. Det är emellertid ett övergående problem. När gamla bilar skrotas försvinner de bilar som sprider blyföroreningar. Kring år 2000 kan vi räkna med att bly från trafiken är så gott som helt borta.

Det kan noteras att en ny "larmrapport" om bly lades fram för en kort tid sedan. Redan idag sprids mer bly i naturen genom blyhagel som används vid fågeljakt än genom trafiken. Till saken hör att fåglarna tycker om att plocka i sig blyhagel och därför lät när höga blyhalter. Utan att över huvud taget komma i kontakt med bilavgaser.

Det bästa sättet att minska utsläppen från biltrafiken är att förbättra vägnätet. Då kan trafiken flyta jämnare. En bil som kör i jämn hastighet släpper ut en femtiondel av de avgaser som kommer från en bil som står och väntar i trafikköerna.

Svaveldioxid

Om blyet är en tillsats till bensinen för att förbättra dess egenskaper så är svavlet en förorening som man gärna vill bli av med. Svavel finns redan i råpetroleum. Det är en rejäl prisskillnad mellan svavelhaltig och svavelfattig råolja. Den svavelfattiga är betydligt dyrare. I många länder kräver man svavelfattig olja och därmed låga svavelhalter i bensinen. För bilmotorn har svavelhalten ingen större betydelse. Och det är inte där man bör sätta in åtgärder för att komma till rätta med problemet. Det är i oljeraffinaderierna man måste angripa svavelproblemet.

Svaveldioxid bildar tillsammans med vatten svavelsyra och svaveldioxid är ett viktigt ämne när det gäller att förklara naturens försurning. Men en mycket liten del av svavlet i vår omgivning kommer från förbränning av motorbränsle. De stora mängderna kommer från kolförbränning i kraftverk och från industriföroreningar. Den svavel som kommer från trafiken kommer huvudsakligen från dieselolja. I jämförelse med andra källor är trafiken dock inget att bekymra sig för.

Trafiken svarar bara för 6% av svaveldioxidnedsläppen i landet. Det är i huvudsak den tunga lastbilstrafiken som står för detta.

Kolväten och kväveoxider

De tre ämnen som idag är föremål för största intresset när det gäller bilavgaser är koloxid, kolväten och kväveoxider. Det är att märka att beståndsdelarna i dessa ämnen förekommer naturligt i luften. Kväve är den viktigaste beståndsdelarna i luft och syre den näst viktigaste. På tredje plats kommer koldioxid. Om de ingående ämnena kombinerades på ett annat sätt skulle de vara helt ofarliga och försvinna omärkligt i luften. Men nu är det inte så. Förbränningsprocessen skapar vissa föreningar som får skadliga effekter på vår omgivning.

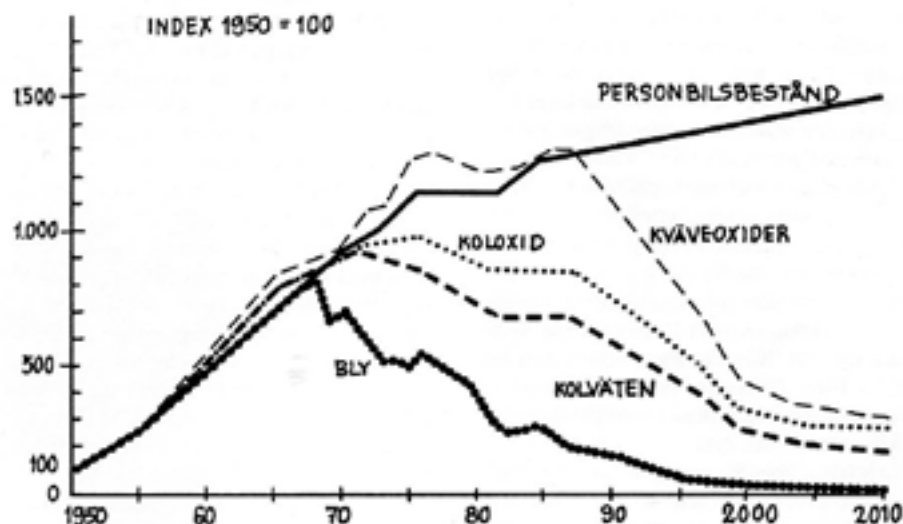
Under senare tid har särskilt kväveoxiderna diskuterats. Man har resonerat kring deras påverkan på skogen och den s k skogsdöden. Något direkt samband finns helt säkert inte. Möjligt finns ett indirekt samband – de sjukdomar som påverkar skogen utvecklas positivt i en miljö med höga kväveoxidhalter.

"Trädvirus" trivs med mycket kväveoxider.

En annan betydelsefull förorening är olika kolväten. Det kan dock noteras att den största källan till kolväten i vår natur inte är föroreningar utan barrskog! Träden producerar nämligen kolväten som en avfallsprodukt. Effekterna av insatser som berör biltrafiken är därför ganska begränsad, så länge vi inte hugger ner all barrskog.

Från 1976 infördes krav på avgasrening av bilar. Den teknik som infördes medförde höjd bränsleförbrukning och hade ganska

Personbilsbeståndet och avgasutsläppen 1950 - 2010

begränsad effekt. Just nu pågår införande av ytterligare ett steg i avgasreningstekniken, den katalytiska avgasreningen. Avsikten är att katalytisk avgasrening skall finnas på alla bilar av 1989 års modell. För 1987 och 1988 års modeller gäller att vissa skatterabatter har getts för bilar med katalytisk avgasrening.

Katalytisk avgasrening är ett fantastiskt redskap när det gäller att minska luftföroreningarna. Men det är viktigt att ha den katalytiska avgasreningens begränsningar klara för sig.

För det första är katalytisk avgasrening dyr. Ett normalaggregat kostar 6.000 kronor. Vilket kanske inte spelar så stor roll för den som köper en Mercedes eller Jaguar. Men märks ordentligt på priset för den som köper en Fiat eller Toyota. I EG har man därför valt att inte kräva katalytisk avgasrening för småbilar. Att kravet finns i Sverige (från 1989) har av många EG-länder uppfattats som ett tekniskt handelshinder. Skyddar Sverige otillbörligt sin inhemska bilindustri som är inriktad på stora och dyrbara bilar?

Katalysatorn kostar alltså mycket pengar. Och den är känslig för föroreningar. Bly förstör helt katalysatorns effekt. Känsligheten är så hög att det inte går att använda blyfri bensin från en vanlig blandpump i en katalysatorrenad bil. Den blyade bensin som eventuellt skulle kunna finnas kvar i slangen från en tidigare kund är tillräcklig för att förstöra katalysatorns effekt.

Det förtjänar också att noteras att katalysatorn inte fungerar när den är kall. Det tar några minuter innan den ger någon effekt, vilket naturligtvis är extra betydelsefullt i ett land som Sverige. En del av de standardi-

serade prov som görs av myndigheterna bygger på förhållanden som råder i Kalifornien. En hög utetemperatur och långa köer ger alldeles speciella körförutsättningar. Med de förutsättningarna eliminerar katalysatorn 90% av alla föroreningar. I Sverige är förutsättningarna sämre, men vi kan ändå räkna med en reduktion av föroreningar med omkring 80%.

Men den reduktionen gäller ju bara de nya bilarna. Det kommer därför att ta lång tid innan vi är tillbaka vid svunna tiders föroreningsnivå. Men även om det tar tid kan det förtjäna att understrykas att vi är på väg i den riktningen. När bilparken skrotas kommer den att ersättas med bilar med allt bättre avgasrening.

Om vi tittar på diagrammet härinvid kan vi dra slutsatsen att vi snart är tillbaka på luftföroreningsnivån från 1960, trots att vi nyttjar fyra gånger så många bilar.

Vi bör också göra klart för oss att åtgärder i Sverige inte spelar en avgörande roll för nedsläppen i Sverige. Vad gäller kväveoxiderna svarar utländska källor för 70% av nedsläppen. Och av de inhemska källorna svarar vägtrafiken för 55%. Om vi helt förbjöd all biltrafik skulle vi alltså minska nedsläppen av kväveoxider med cirka 16%. Med nu beslutade åtgärder kommer kväveoxidutsläppen från vägtrafiken att minska med 40% till 1995. Det innebär att nedsläppen i Sverige minskar med cirka 6%.

Nyckeln till framgång i kampen mot nedsläpp är alltså åtgärder på det internationella planet. Åtgärder så att vi kommer ifrån den stora importen av föroreningar.

Vänd!

Sydafrika nyckelland!

När vi tittar närmare på den katalytiska avgasreningen bör vi också notera att tekniken är helt beroende av import från Sydafrika. Det är inte så att utrustningen tillverkas i Sydafrika. Men i utrustningen består nyckelkomponenter av metaller som bara kan fås från Sydafrika. I en rapport som utarbetats av Sveriges Geologiska Undersökning, SGU, heter det "Ett fullständigt avbrott i tillförseln från Sydafrika kommer på sikt bli att göra det omöjligt att genomföra avgasrening på bilar".

Det är platina (och närbesläktade metaller) som är nyckeln till avgasreningstekniken. 1985 års världsproduktion av platina uppgick till 239 ton. Av den stod Sovjet för 120 ton. Men Sovjet exporterar nästan ingen platina alls. Av återstående 119 ton svarade Sydafrika för 108, Kanada för 8 och resten av världen för 3. Dessa tre ton fördelas mellan många länder. Bl a Finland, som producerar 50 kilo platina om året.

Sydafrika har 80 procent av världens platinareserver (och då är Sovjet inräknat). Ser man på världen utanför Sovjet svarar Sydafrika för 97 procent av reserverna.

Sverige förbrukar idag cirka 700 kilo platina per år, men med de ökade kraven på avgasrening i våra bilar kommer förbrukningen raskt att öka till omkring 2 ton. Importen kommer främst från Europa och USA, men

merparten av metallen kommer ursprungligen från Sydafrika.

Den som vill ha effektiv avgasrening tvingas alltså att ta avstånd från alla tankar på handelsbojkott av Sydafrika.

Bättre vägar nästa steg!

Katalysatorn minskar utsläppen av koloxid, kolväten och kväveoxider med ungefär 80 procent under typiska "svenska" körförhållanden. Vill man komma längre finns det idag ingen känd teknik som kan tillämpas. Men det finns andra åtgärder som kan vidtas. Ändrade körförhållanden.

Avgasutsläppen är störst i samband med starten (när både motor och katalysator är kall) och när bilen ändrar hastighet. Att köra med konstant hastighet är nästan helt avgasfritt. Det är faktiskt så att en bil som kör med konstant hastighet har så låga utsläpp av koloxid och kväveoxider att de inte kan mätas med nuvarande mätteknik (kolväteutsläppen går dock att mäta). Med mycket avancerad teknik har man dock lyckats mäta utsläppen av även koloxid och kväveoxider. Det här rör sig om specialstudier, som inte kan genomföras med den mätteknik som används normalt. Kväveoxiderna når sitt maxvärde vid 50 km/h. De minskar sedan upp till 70 km/h, där de åter börjar öka. Men från 110 km/h sker ingen mätbar förändring. Att köra över 110 km/h påverkar alltså inte alls kväveoxidutsläppen. Kolväte-

utsläppen når sitt maximum vid 70 km/h. Därefter minskar de med ökad hastighet — högre hastighet ger mindre föroreningar. Koloxiden, slutligen, har ett mycket komplicerat mönster av samband med hastigheten.

Det ser helt annorlunda ut om man tittar på effekterna av att starta bilen och att ändra hastigheten. Att stanna vid rött ljus innebär t ex att 50 gånger så mycket föroreningar sprids som om bilen kan köra förbi ljussignalen i konstant hastighet. Lämpliga åtgärder mot föroreningarna bör därför bygga på ett jämnare trafikmönster. Vilket nås genom utbyggnad av bättre vägar, fler kringfartsleder och minskade trafiksaneringar, som tvingar bilar att stanna ofta och köra långa omvägar med många gathörn att stanna vid.

Det här är också något som en miljöaktivist som Björn Gillberg kommit till insikt om. Han uttalade sig nyligen för just ökad satsning på vägbyggande. Det är genom bättre vägar — som möjliggör en jämnare trafikrytm — som vi i framtiden kan minska avgaserna.

Sven Enberg

Undersökande journalistik

Contra-redaktionen har ständigt många artikeluppslag som kräver en omfattande bearbetning och granskning innan de kan omvandlas till färdiga artiklar. Åtskilliga av uppslagen är sådana som kräver efterforskningar i offentliga arkiv, telefonkontakter med myndighetspersoner osv. Möjligheterna att följa upp de här uppslagen är tyvärr begränsade. Vi behöver därför fler medarbetare.

Den eller de som vi letar efter bör ha ett kritiskt sinnelag (inte ta första bästa påstående för gott). Beredd att ge sig i kast med besvärliga myndigheter, där kanske först det tionde samtalet ger "napp", kunna leta fram och dra ut det väsentliga ur offentliga handlingar. Och gärna dessutom få fram det som är väsentligt ur icke offentliga handlingar.

Viktigt är omsorg om att uppgifterna som samlas in är korrekta.

Arbetet skall utmynna i Contra-artiklar. Du bör därför kunna sammanställa Dina efterforskningar på ett rimligt sätt. Men Du behöver inte vara någon god stilist. Redaktionell bearbetning kan om så behövs ordnas av redaktionen.

Contra bygger i huvudsak på frivilliga medarbetares medverkan. Och det är vad vi räknar med även i detta fall. Men naturligtvis täcks alla omkostnader av Contra. Och därutöver kan viss, begränsad, ersättning påräknas.

Arbetet bör kunna bedrivas var som helst i landet. En telefon, en brevlåda, papper och penna är vad Du behöver!

Hör av Dig till Contra-redaktion, Box 6082, 102 32 Stockholm eller ring (på eftermiddagen) till Contra på telefon 08-54 95 52 för ytterligare information.

Sverige viker sig för dik taturer

Under Andra världskriget var det Tyskland. Idag Sovjet. En som var med då berättar.

Inom ett årtionde efter första världskriget, skallade ropen "Inte en man, inte ett öre till försvaret". Ropen kom från de naiva socialistiska, självutnämnda vetenskapsmännen. Kunde vi inte försvara oss vore vi ju ett lättfångat byte för all den oro och strömningar som då fanns runt om i Europa. I Tyskland började i Versailles-fördraget att brännas och i Sovjet började Stalin att skjuta miljoner av sin egen befolkning som inte ville godkänna kolchoosernas välsignelse. Hela trettioåret gick i orons tecken och så kom 1939.

Der Deutsche Wehrmacht brakade in i Polen och Sovjet anföll det lilla Finland i den meningen att flytta sin landgräns ut till Bottenhavet. Annekeringen av Estland, Lettland och Litauen var redan då färdigplanerad. Sovjet skulle ut till Östersjön. Finland klarade pressen men det blev ändå en tvångsbyggd järnväg med sovjetisk spårvidd mot den svenska gränsen och den finns där ännu idag. Hur hade vi det då i Sverige? — Jo, på sin höga piedestal stod statsminister Per Albin Hansson och nästan dagligen talade om att "Vårt försvar är gott". Vi hade en handfull ålderdomliga flygplan och inte ens gevär till de inkallade. Tillsammans med utrikesminister Günther började de sälja ut fosterlandet till Der Führer för en vattvälling. Efter de tyska stridskrafternas intåg i Danmark och Norge gav de efter gång på gång för Oberkommando der Wehrmacht.

Mycket snart hade tyskarna fritt fram. Till lands rullade de tyska trupptransporttågen på våra järnvägar natt och dag. Trupperna utspisades av våra egna lottor. De s k Kurirflygplanen var fullt utrustade stridsflygplan och fick husera fritt. Vid mellanlandningarna på Bromma flygfält fick de tyska besättningsmännen permissionssedlar av den Tyska Legationen och med dessa kunde de röra sig fritt. Då våra egna plan då och då låg på spaningsflygningar över södra Östersjön, sköts många av våra plan ned av tyskt jaktflyg. De tyska flygplanen över Sverige fick enligt generalsorder icke beskjutas och de flygplan som då och då nödländade reparerades och flögs tillbaka till Tyskland av svenska flygare.

Gång på gång betonade de socialdemokratiska lögnhalsarna "vårt försvar är gott".

Enligt Der Führers Mein Kampf, skall man aldrig försöka med en liten lögn därefter att den aldrig blir trodd, — men en stor lögn sväljer den stora dumma massan. Detta praktiserades gång på gång här i landet mot den svenska civilbefolkningen. I radion sjöngs "Han är min soldat" mest inramat med Lili Marlene på tyska, — ett viktigt led i den dåvarande psykologiska krigföringen för att hålla det s k modet uppe och skylla över de stora missgreppen och lögnerna.

Vi inom flygvapnet, vi visste kanske mest. Under de hårda åren förlorade vapnet över 280 av sina bästa flygare, en del under strid med tyska jaktplan. — De stupade för ett land som Per Albin hade skänkt till tyskarna.

Det var inte bara vi i luften som tillhörde "neutralitetsvakten". Tänk efter att även de hundratusentals män och kvinnor som samtidigt uppoffrade sig för sitt land under krigsåren trodde på vårt försvar och allt det vackra tal — de hade också skändligt lurats varje dag — därför att de svenska socialisterna hade blivit Nationalsocialister. I dag förbannar vi dessa skojare.

Efter 1944 började pendeln sakta svänga över. De sovjetiska horderna hade börjat att besätta randstaterna mot väst, Finland

var kuvat men inte slaget, men dess östgräns hade flyttats en bit västerut. När andra världskriget var slut måste Sverige betala ett krigsskadestånd till Sovjet på *en miljard kronor*, som idag skulle betyda hundra gånger mer. Skadeståndet ("handelskrediten") var en symbolisk summa för Sveriges hjälp till Tyskland de första krigsåren.

När Olof Palme bildade sin första regering började pendeln att svänga över allt fortare mot Öst och Sovjet. Var vi nu på väg in i ett lydstatsförhållande på samma sätt som Per Albin och Günther ordnade med Nazi-Tyskland? Skall de sovjetiska ubåtarna och Spetsnaz ha fri tillgång till våra skärgårdar och våra passagerarplan vara övningsobjekt för sovjetiskt jaktflyg — och skall den sovjetiska gränsen mot Gotland tänga den gotländska kusten?

Varför har detta lilla land i mer än ett halvt århundrande orienterats mot *diktaturstater*? Kan vi inte stå på egna ben utan någon Storebror i syd eller ost?

Lennarth Berge

När kriget bröt ut 1939 hade Sverige 77 bombflygplan och 54 jaktplan — samtliga av utländsk konstruktion. Det första i Sverige konstruerade flygplanet, Saab B-17 provflögs första gången 1940. Det tillverkades i 322 exemplar.

SVERIGE-NYTT

Contras notisavdelning innehåller sammanfattningar och kommentarer till händelser i världen. De källor som refereras är inte direkt citerade, utan texten är en sammanfattning av originalkällan, försvitt inte annat markerats med citationstecken.

Svensk kapten i sovjetisk fångenskap

I Contra nr 5 och 6 1986 och 1 1987 berättade vi om bl a det svenska fartyget *Kianekulle*, som hittats övergivet på Östersjön. Artikeln berättade också om att flera personer uppgett sig ha stött på besättningsmedlemmar, bl a kaptenen Bertil Johansson, bakom järnridån.

Med anledning av artiklarna har Contra kontaktats av en läsare som berättar att han talat med en i Baltikum bosatt person som under 1950-talet befann sig i ett arbetsläger i Kazachstan. Balten berättar att han i lägret mött en svensk handelsfartygskapten, "en solid, långvuxen och tystlåten man i 50-årsåldern". Bertil Johansson var inte så gammal, men det är inte otänkbart att en lägervistelse kan ha fått honom att se äldre ut än vad han verkligen var.

Fortsatt förbud att bygga svinstior

Sedan cirka fem år råder det förbud i Sverige mot att bygga ladugårdar, svinstior och hönsbushus. Den lagen skulle ha upphört att gälla den 30 juni i år, men regering och riksdag var framme och ordnade förlängning. Men bara för ladugårdar och svinstior. Förbudet motiveras med att det redan produceras för mycket mjölk och kött i landet. Då skall ingen tillåtas skaffa sig nya anläggningar — utom genom dispens naturligtvis, något som öppnar oanade möjligheter för godtycke och mygel.

Ingen tupp

En Ljungbybo som bor på gränsen till ett grönområde ville ha höns på sin gård. Det går nu inte för sig hur som helst. Och hälsövernämnden i Ljungby sa nej. Ärendet vandrade vidare till länsstyrelsen, som gav tillstånd till 5 höns, men som höll kvar vid förbudet mot tupp.

(Smålänningen, Ljungby)

Ny löntagarfondskonkurs

Västra löntagarfonden, som tidigare gjort av med miljoner på företaget *Farmarslachts* konkurs, har nu åkt på en ny smäll. Det är en förlust på 5,5 miljoner kronor i samband med konkurs hos Borås-företaget *Datamöns-ter*.

Barn behöver krigsleksaker

Om barn inte får krigsleksaker gör de själva gevär av pinnar och pilbågar av grenar och snören. Det är säkert mer utvecklande för barnens kreativitet än att använda färdiga krigsleksaker som köps i en butik. Men funktionen är densamma. Krigsleksaker.

Under senare år har det blivit fullt med krigsleksaker. Leksakshandeln har träffat en överenskommelse om att inte sälja krigsleksaker — dock med rejäla undantag, så att det är få som märker att det finns en sådan överenskommelse. Vapen från 1800-talet och tidigare är "gröna" enligt överenskommelsen. Liksom futuristiska rymdvapen och flygplansmodeller i plast. Och det finns fler undantag.

En som principiellt vänder sig mot överenskommelsen är barnpsykologen Paul Parlevi, som själv driver en leksaksaffär i Västra Frölunda i Göteborg.

Parlevi har nyligen framfört sina synpunkter i en intervju i A-pressen. "Barn behöver krigsleksaker" är kärnan i budskapet. "Barnen måste få en chans att bearbeta sin ångest inför det våld de ständigt ser omkring sig" menar han. Och då är krigsleksakerna ett hjälpmedel. Det är en stor risk att vi passiverar och försvarar våra barns utveckling om vi skyddar dem helt för den verklighet som omger oss, menar Parlevi.

Andra psykologer menar att lekar med våldsmotiv är ett bra sätt för barnen att få ett utlopp för sina naturliga aggressioner. Det är betydligt bättre om aggressionerna kan avledas med hjälp av ofarliga krigsleksaker än om de resulterar i verkliga konflikter mellan barnen.

Rättsröten

Svenska massmedia har, som vanligt, tagit myndigheternas parti mot den åtalade och i tingsrätten dömde brittiske gardeskaptenen Simon Hayward. I brittisk press är bilden en helt annan. Angreppen mot det svenska rättsväsendet är förödande och ger Sverige mycket dålig publicitet. Inte utan anledning, som vi skall se.

Hayward ertappades i Linköping i sin brors Jaguar. I bilen fanns 50 kg cannabis gömt. Så långt råder enighet. Sedan skiljer sig Haywards och åklagarens berättelse.

Åklagaren hävdar att Hayward kört bilen till Sverige i syfte att smuggla narkotika. Hayward hävdar att han inte haft en aning om vad som fanns i bilen, och att han kört den till Sverige för att överlåta den till en köpare som namngivits av hans bror. Brodern är försvunnen och känd för att ha tvivelaktiga kontakter. Simon själv har en oklanderlig bakgrund.

Simon Hayward dömdes av tingsrätten i Uppsala till fem års fängelse för narkotika-smuggling. Hayward har överklagat domen och yrkar på ett frikännande.

Det är när åklagarmyndighetens och tingsrättens hantering av målet tas upp till behandling som den brittiska kritiken blir hård.

För det första konstateras att Simon Hayward hölls häktad (och isolerad) i 126 dagar innan någon anklagelse formulerades mot honom. Otänkbart i England.

Det tyngsta beviset mot Hayward var uttalanden av svenska poliser rörande vad de hört av ej namngivna brittiska poliser. Förfarandet skulle vara helt otänkbart i England. Antingen skulle de engelska poliserna vittna, eller så skulle inga uppgifter alls kunna användas i rättegången. Nu råkade det emellertid vara så att de uppgifter som de engelska poliserna hade var av så ytlig karaktär och byggde på andrahandsuppgifter att de enligt engelsk lag var förbjudna att avge vittnesmål inför domstol. Därav inga vittnesmål.

Ett annat inslag i bevisningen mot Hayward var uppgifter från en av dem som redan dömts till fängelse (sju år) för medverkan i smugglingsbrottet. Uppgifter från sådana personer tas normalt med stor skepsis. De kan vara uppslag för vidare spaningar, men anses i andra sammanhang otillräckliga som bevis.

Under lång tid nekades Hayward att träffa familjevokaten sir John Napley.

Under hela utredningstiden har åklagaren och polisen läckt ut ofördelaktiga uppgifter om Hayward till pressen. Medan Hayward själv hållits isolerad.

Simon Hayward har nekats tillgång till handlingarna i målet på engelska — även de handlingar som rör förhör som har genomförts på engelska!

77 brittiska parlamentsledamöter — med Haywards egen parlamentsledamot John Gorst och den för *Contras* läsare välkände Winston Churchill II i spetsen — skrev under en motion som kritiserade hanteringen av fallet Hayward i Sverige. Hayward nekades att läsa protokollet från brittiska parlamentet!

De brittiska parlamentarikerna tog bl a upp frågan om Hayward fått sina rättigheter enligt Europakonventionen tillgodosedda, att få anklagelserna mot sig presenterade på ett språk som han förstår, och att få tillräcklig tid att förbereda sitt försvar.

Som ytterligare påbröd kom att Simon Hayward efter rättegången — men innan domen fallit — överfördes till en isoleringscell som var "blodbestänkt och smutsig, och han nekades att byta kläder, tvätta sig eller raka sig på tre dagar". Motivet för denna behandling angavs vara att svenska polisen blivit "tipsad" om ett fritagningsförsök av Hayward. Tipset skulle ha kommit från brittiska polisen. Detta fick brittiska polisen att kategoriskt uttala att något som

helst sådant tips inte lämnats.

Contra har inte granskat rättegångshandlingarna och inte heller närvarit vid rättegången. Vi har ingen uppfattning om Hayward är skyldig eller oskyldig. En sak kan emellertid utan skuggan av ett tvivel slås fast. Hayward har inte fått sitt fall prövat på ett sätt som det anstår en rättsstat.

Skattetrycket ökar

Skattetrycket – de samlade skatternas andel av bruttonationalprodukten ökar. Trots regeringens löfte om att skattetrycket skall hållas konstant. Veckans Affärer uppger att skattetrycket i år beräknas uppgå till 55%, att jämföras med cirka 51% när regeringen inför valet 1985 utlovade bibehållit skattetryck. Anledningen till det höjda skattetrycket är dels att indexeringen av inkomstskatten upphört (nu ökar inkomstskatten automatiskt med inflationen), dels att reglerna för avdrag har skärpts kraftigt. De här förändringarna skulle genomföras utan att skattetrycket skulle höjas (genom sänkta generella skattesatser), men det har alltså regeringen inte lyckats uppnå.

Metall ordnade så att de fick sparken

LT-Svets hette ett företag i Sölvesborg. Företaget arbetade med att serva industrin med specialister på olika moment inom verkstadsindustrin. Främst svetsning, som framgår av namnet. Företaget byggdes upp av 35-åriga Lars Thall som har mångårig erfarenhet som metallarbetare. Han upptäckte att det fanns ett behov av sådan arbetskraft. Företaget har skötts exemplariskt. Alla skatter och avgifter är betalda. Bokföringen är välordnad. De anställda har haft bra löner. Företaget har haft kollektivavtal med Metall.

Men Metall upptäckte plötsligt att LT-svets ägnade sig åt "olaga arbetsförmedling". Enligt en lag från 1935 är det nämligen förbjudet att ordna jobb åt folk i Sverige (om det inte sker inom den statliga arbetsförmedlingen, eller på vissa andra godkända sätt). Och det här hade LT-svets och Lars Thall brutit mot. Metall varnade alla företag i sydöstra Sverige för att ha med LT-svets att göra och resultatet blev nedläggning. 22 man sades upp. Flera av dem har gått arbetslösa ända sedan nedläggningen. Blekinge är ett av de få områdena i Sverige med hög arbetslöshet.

(SAF-Tidningen)

Rätten till läroböcker och skolmat

1962 slöts en konvention mot diskriminering i undervisningen inom UNESCOs ram. Sverige anslöt sig till konventionen 1968. I konventionen finns bl a föräldrarnas rätt att välja en egen skolform inskriven. Det finns också skydd mot diskriminering av barnen när det gäller vissa förmåner som

samhället beviljar skolelever. Dessa förmåner skall beviljas alla på lika grunder, oavsett om eleverna går i offentliga eller privata skolor. I Sverige har det i första hand varit aktuellt att ta ställning till förmåner som fria skolmältider och fria läroböcker.

Flertalet kommuner beviljar alla skolelever dessa förmåner, oavsett om de går i en offentlig eller en privat skola. Men alla kommuner är inte så generösa. Föräldrar har ibland drivit process mot kommuner som diskriminerar privata skolelever, dock utan framgång.

Den aktuella konventionens bestämmelser uppfylldes redan av Sverige, menade utbildningsminister Ragnar Edenman när han lade fram förslaget att Sverige skulle ansluta sig till konventionen. Men, i samband med att förslaget lades fram insmogs ett översättningsfel som gjorde att konventionens innehåll har missstolkats. Originaltexten till konventionen är på engelska, spanska, franska och ryska. Där sägs att de aktuella förmånerna skall tillkomma *eleverna*. I den svenska översättningen försvann ordet "elever". Det går inte att i den svenska översättningen utläsa vem som är berättigad till förmånerna. Genom en omdefinition av begreppen har sedan myndigheterna (inklusive regeringsrätten) nekats svenska elever de här förmånerna.

Myndigheterna har hävdat att läroböcker och skolmältider skulle vara stöd till de privata *skolorna* inte till eleverna. Och därmed försöker man frigöra sig från ansvaret. Det finns nämligen ingen konvention som ger skyldighet att stödja skolorna, bara att stödja eleverna.

Några föräldrar tog upp saken inför Europakommissionen, men deras klagomål avvisades, just med hänvisning till att det var fråga om stöd till "skolan", inte till ele-

verna. Europakommissionen prövar naturligtvis också enbart innehållet i Europakonventionen. UNESCO-konventionerna kan inte prövas av Europakommissionen. Där finns inget internationellt organ inför vilket svenska medborgare kan göra sin rätt gällande. (Medborgarrätt, Stockholm)

Staten stämmer statligt bolag för skattefiffel

Under fyra år betalade det av staten ägda Cityvarvet ut traktamente istället för lön till anställda. Då slapp Cityvarvet betala sociala avgifter. Cityvarvet bildade t o m ett dotterbolag i Vetlanda, för att där anställa sin personal som sedan arbetade i Göteborg och lyfte traktamente för att de inte arbetade i Vetlanda. Ett skeppsvarv mitt på småländska höglandet är det nog bara statliga företag som kan tänka sig.

Statliga myndigheter är inte heller så fantasifulla som de statliga företagen. Skattemyndigheterna kräver nu 5,7 miljoner i sociala avgifter för åren 1977-1980 (när verksamheten lades ned, det statliga dotterbolaget gick så småningom t o m i konkurs).

(GT, Göteborg)

Pastor anmäld för olaga vård

Pastor Jean-Erik Mårtensson i Askim i Göteborg har polisanmälts för olaga vård. Pastorn har ordnat bostäder åt bostadslösa på sin egen campingplats, och där behandlat "folk som människor". "Knarkare har slutat knarka, tjuvar har slutat stjäla" säger Jean-Erik Mårtensson till Svenska Dagbladet. Det är kommunalstyrelsen i Askim som anmält Mårtensson till åklagarmyndigheten för att han tar hand om sina medmänniskor.

TRAMPFARTYGET S/S SVEA

ETT KUNGARIKE
FÖR EN FLYTVÄST!

ÖVERBYGGNADEN ÄR
FÖR STOR - PROPOR-
TIONERNA ÄR FEL - DÄRFÖR
FÅR MANSKAPET TRAMPA
FÖR HÄRT!

DE SOM HAR
HUNDVAKTEN
FÅR BETALA
VALPSKATT!

KURS M
SKÖNA

EN SYNN
VÄNLIG

HUR
GÖRA
BÄTT
VI H
MED
VÄR

SÅLEDES - KAN VI
LÖSA ENERGI-
PROBLEMEN!

VET 87-AN HUR MAN SÄNKER
EN NORSK UBÄT?
NÄÄ...
MAN DYKER NER OCH
KNACKAR PÅ LUCKAN!

JAG SER
TYDLIGA
SPÅR!

ШОСТ
РАХМ
ПИНЧ
КОРКА
СИМО

UBÄTSSJAKTS
TYRKAN

OT - DU
NYA VÄRLD...

ERLIGEN MILJÖ-
LÖSNING!

SKA VI KUNNA
A EN NY OCH
RE VÄRLD?
AN JU BÖRJA
ATT HÖJA
A LÖNER!

LIGA TIDER
ÄLANDE TIDER!

КОВИЧ!
НИНОВ!
МИ-
КОВ!
РАДИО!

VARFÖR HETER DET
EGENTLIGEN ENGÅNGS-
SKATTEN?
JO - FÖR ANDRA GÅNGEN
FINNS DET INGET MER!

JAG ÄR SÅ GLAD FÖR
ATT JAG INTE ÄR
FÖDD I RYSSLAND.
VAFFÖR DE, WERNER?
JO - FÖR JAG KAN INTE
TALA RYSKA.

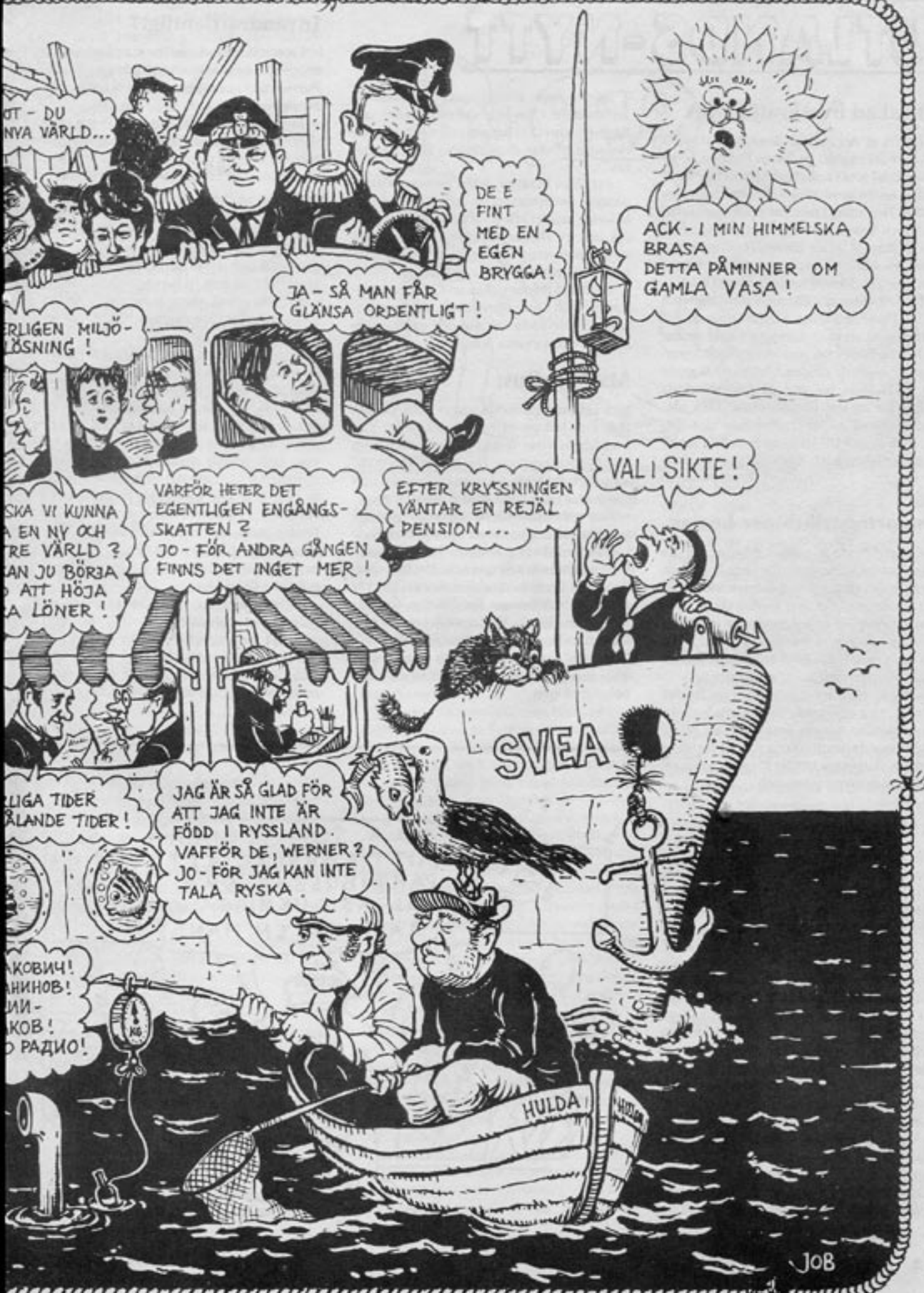
DE E'
FINT
MED EN
EGEN
BRYGGA!

JA - SÅ MAN FÅR
GLÄNSA ORDENTLIGT!

EFTER KRYSSNINGEN
VÄNTAR EN REJÄL
PENSION...

VAL I SIKTE!

ACK - I MIN HIMMELSKA
BRASA
DETTA PÅMINNER OM
GAMLA VASA!

UTLANDS-NYTT

Minskad byråkrati i USA

I USA är det oerhört komplicerat att få ett nytt läkemedel godkänt. Följden är att läkemedel som i årtal med framgång botat sjuka i resten av världen inte finns tillgängliga i USA. Hur många som har avlidit på grund av den politiken är svårt att uppskatta.

Det har — efter läkemedelsföretagens egen provning — tagit upp till ytterligare nio år att få läkemedel godkända i USA.

Den amerikanska läkemedelsmyndigheten FDA (Food and Drug Administration) har levt högt på att man aldrig godkände neurosedyn (thalidomide), som förorsakade fosterskadorna i resten av världen. Men mot bakgrund av AIDS-hotet har det nu gått att vinna gehör för en viss liberalisering. Den som har drabbats av en livshotande sjukdom skall nu även i USA kunna komma i åtnjutande av läkemedelsindustrins senaste landvinningar. (Reason, Santa Monica)

Importrestriktioner kostar

En amerikansk studie hävdar att de amerikanska konsumenterna varje år förlorar 20 miljarder dollar på importrestriktionerna för textilvaror. Ett nytt förslag till skärpta restriktioner — som antagits av representanthuset, men som president Reagan inlagt sitt veto mot, innebär ytterligare kostnadsökningar på 7 miljarder dollar per år.

I Sverige är visserligen siffrornas storlek mindre, men effekten är densamma. Svenska konsumenter tvingas betala för att redan underbetalda textilarbetare skall fortsätta som textilarbetare istället för att gå över till någon mer lukrativ bransch.

Avhoppare talar ut

Major Florentino Aspillaga hoppade för en tid sedan av i USA. Aspillaga var tidigare verksam i den kubanska underrättelsetjänsten, DGI. Aspillaga har talat ut inför den i Florida verksamma, men till Kuba riktade, *Radio Martí*.

Aspillaga berättade bl a om en hemlig opinionsundersökning som visade att en halv miljon kubaner menade att det enda sättet att leva var att lämna Kuba. Aspillaga avslöjade också att Castro ägde hus i var och en av Kubas provinser och att han på Piedra Cay har en lyxutrustad tillflyktsort om han skulle råka ut för en revolt. Castro har också flera lyxbåtar (se omslaget på detta nummer av *Contra*).

Manuel Pineiro är chef för det kubanska kommunistpartiets centralkommittés avdelning för amerikanska frågor. Han satsar miljoner pesos på att stödja revolutionen i Latinamerika, men kommer ingen vart.

Lionel Soto, som tidigare var kubansk ambassadör i Sovjet, "var så slösaktig och ägnade så mycket pengar åt lyx och sprit att ryssarna hövligt bad att han skulle ersättas."

Aspillaga berättar också att många äldre pampar i kommunistpartiet tar det potenshöjande medlet HK-3 för att kunna njuta av två och tre flickor samtidigt. Andra reser runt provinserna och dricker whisky (inte rom!) och röker exportcigarer.

Aspillaga menar också att Castro är motståndare till Gorbatjovs ekonomiska reformer och vill hålla fast vid den gamla stalinistiska ekonomiska politiken.

Mathias Rust

som landade på Röda torget i sin Cessna fick som bekant huvudena att rulla. Vad som hände visar tydligt vilken politik som är att vänta framöver. Det är inte "duvorna" som fått de höga posterna efter de som sparkades i samband med Rust-affären.

Den nye chefen för luftförsvaret, general Ivan Tretjak är god vän med den nyutnämnde försvarsministern Dmitrij Jazov (gamle försvarsministern Sergej Sokolov fick sparken). Till Tretjaks meritlista hör att han var ansvarig befälhavare för Fjärran Österns militärdistrikt när Sovjet sköt ner det sydkoreanska Boeing-planet över Sachalin 1983. Tretjak blev befördrad första gången kort efter den insatsen, och har alltså nu blivit befördrad igen.

Invandrarfientligt?

I svenska massmedia har man förfasat sig över Fremskrittspartiets framgångar i Norge. Partiet har genomgående beskrivits som invandrarfientligt.

Inget kan vara mer felaktigt. När Fremskrittspartiets ledare Carl I. Hagen 1985 besökte Sverige på inbjudan av *Contra* fick vi tillfälle att behandla också invandrarfrågan.

Fremskrittspartiet är ett libertarianskt parti, ett parti som vill minska statens möjligheter att lägga sig i människors privatliv. Och därmed följer också naturligen att partiet i princip är för helt fri invandring.

Det var också något som Carl I. Hagen förklarade för *Contra*, men han gjorde en reservation:

— I det nuvarande norska samhället finns en mängd sociala förmåner som vi arbetat ihop till genom att betala avgifter och skatter under lång tid. Det är ett slags försäkringssystem. Man kan inte släppa in folk i Norge utan begränsningar för att omedelbart ge dem fullt socialt skydd. Med nuvarande trygghetssystem blir det orimligt att släppa in dem som inte har betalt "premierna" i systemet. Vi menar alltså att det finns motiv för den ganska restriktiva invandringspolitik som Norge för. En annan sak är att vi naturligtvis är beredda att ta hand om politiska flyktingar.

Efter dessa restriktiva ord utvecklade Carl I. Hagen ett personligt alternativ som stod närmare hans eget ideologiska tänkande:

— Att släppa invandringen helt fri, men att låta invandrarna stå utanför det sociala trygghetssystem som de inte betalat för.

Sopterrorn

Det är inte bara i Sverige som kommunala sophämtningen trakasserar medborgare som inte vill veta av tjänsterna. Den norska tidningen *Fremskritt* berättar om hur Eilert och Paula Flyens hem i Fåvang sålts på exekutiv auktion. Paret hade vägrat att betala sophämtningsavgiften på 1.662 kronor. Paret hade alltid tagit hand om soporna själv och fortsatte med det sedan obligatorisk sophämtning införts i kommunen 1982. När kommunen inte fick betalt såldes helt sonika huset på exekutiv auktion. Antalet spekulanter på auktionen var nere nästan vid noll och hela huset såldes för 21.000 kronor. Det var brandförsäkrat för över en miljon kronor!

Nej till de svartas politiska inflytande

När den sydafrikanska regimen nyligen lade fram ett förslag om att inrätta en politisk församling för den svarta befolkningsmajoriteten avvisades detta förslag med eftertryck av biskop Desmond Tutu. Han motiverade sin avvisande hållning med att det föreslagna organet inte skulle ha någon egentlig politisk makt.

Den inställningen är ett för Sydafrikas framtid mycket illavarslande tecken. I Europa var demokratins införande något som tog lång tid, något som skedde i många små steg. Varje litet steg framåt blev utgångspunkten för ytterligare steg. I Sverige pågick den här processen mellan 1866 och 1920, med större eller mindre framsteg varje decennium. Liberaler och socialdemokrater, som gick i bräsch för demokratiseringen, sade aldrig nej till framsteg med motiveringen att framstegen inte var tillräckligt långtgående. De sade ja, men krävde ytterligare steg.

Sydafrika skall inte behöva genomgå en femtioårig process innan de svarta får politiska rättigheter. Men med den attityd som biskop Tutu och andra vid upprepade tillfällen ger uttryck för finns det risk för att processen drar ut på tiden. Att säga nej till framsteg för att de är för små är inte en förnuftig politik.

Danmark får frihet i etern

I Danmark är man i snabb takt på väg mot frihet i etern. LO-Tidningen berättar med stor entusiasm om hur danska LO gett sig i kast med lokala TV-sändningar, embryot till en helt fri etablering i den danska etern.

Danska LO driver fem sju lokala TV-stationer. De sju stationerna har startats under de senaste två åren. Hittills har danska fackföreningar satsat 80 miljoner kronor på projektet. Än så länge är inte TV-reklam tillåtet, och det är svårt att ta betalt av dem som tittar på programmen. Knepet är att

ordna TV-bingo och i butikerna sälja bingo-brickor. Det är också accepterat att ta betalt för offentlig information (från exempelvis kommunen) och från de politiska partierna.

De sju stationerna som LO driver klarar sig med en personal på mellan fem och femton personer vardera. De är starkt inriktade på lokala nyheter och kompletterar därför på ett utmärkt sätt rikstäckande Danmarks Radio.

Även på radioområdet pågår en liknande utveckling. Man räknar med att regeringen inom något år kommer att släppa fältet fritt för kommersiell radio, med kommersiell TV som ett möjligt andra steg.

Nya Zeeland får friare marknad

I femtio års tid har Nya Zeeland varit insnärjt i regleringar av alla de slag. Under de senaste tre åren har den ena regleringen efter den andra avskaffats — av den nyvalda Labour-regeringen under David Lange. Den nya regeringens första åtgärd var att devalvera valutan med 20 procent och avskaffa ränte- och priskontrollerna. Rörliga valutakurser och avskaffad valutareglering stod härnäst på programmet. Regeringen släppte också konkurrensen fri på penningmarknaden, till bötnad för alla. Importregleringarna avskaffades, men samtidigt infördes höga tullar.

Nya Zeeland har länge varit på väg nedför ekonomiskt. För 25 år sedan var landet ett av de fem rikaste i världen, nu hamnar man på ungefär trettionde plats. Precis som i en del östländer har nyckeltal som spädbarnsdödlighet ökat. Men med den nya politiken, som alltså införts av en vänsterregering, har färdriktningen vänts åt rätt håll.

(Reason, Santa Monica)

Rikedom som förödas

Burma är ett av naturen mycket rikt land. Där finns ädelsten, timmer och bördlig jordbruksmark. Burma var en gång en av världens största exportörer av ris.

Idag är landet ett av de fattigaste i Asien. Nyligen har man ansökt om att få räknas till de fattigaste länderna på FNs lista, för att få fler förmåner i form av u-hjälp, låga räntor osv.

Den politik som har fört det av naturen så rika landet till ekonomisk ruin har drivits av generalen Ne Win. Det är fråga om den dogmatisk socialistisk politik, som påtvingats landet sedan militärkuppen som förde Ne Win till makten 1962.

Dansk semester

Var var danske oppositionsledaren Anker Jørgensen när Poul Schlüter utlyste nyval? Svar: Den socialdemokratiske ledaren var på semester i — Bulgarien!

Lettlands konstitution

Lettlands konstitution — påtvingad landet av de sovjetiska ockupationstrupperna 1940 — garanterar i artikel 69 Lettland rätten att lämna Sovjetunionen. Tre av ledarna för sommarens demonstrationer mot den sovjetiska ockupationsmakten, Linards Grantinsh, Raymonds Bitenicks och Martinsh Bariss har skickat brev till Michail Gorbatjov och begärt en folkomröstning enligt artikel 69. Alla tre har blivit utsatta för repressalier. De första två greps för "falsk propaganda" och den siste sattes i husarrest. Alla tre släpptes dock senare fria. Någon folkomröstning har det dock inte blivit...

Mutor i Estland

I Estland cirkulerar rykten att generalmajor Roomet Kiudmaa arresterats för att ha tagit emot mutor från värnpliktiga som önskat slippa tjänstgöring i Afghanistan eller i närheten av Tjornoby. Uppgifterna gör gällande att det kostat 1.000 rubel (10.000 kronor) att slippa Afghanistan och 500 rubel (5.000 kronor) att slippa Tjornoby. Officiellt har påståendena förnekats, men dementierna har inte stoppat ryktena. En åklagare, Karl Kimmel, har per telefon till Stockholm bekräftat att en förundersökning pågått mot Kiudmaa. Moskva-radion har dock förnekat påståendena i sina utlandssändningar.

Vad händer i Kanada?

I Kanada sker omvälvande saker — i opinionsundersökningarna. Det tidigare helt obetydliga socialdemokratiska partiet — New Democratic Party — har blivit största parti. Visserligen inte större än det regerande Progressiva konservativa partiet och det tidigare regeringspartiet Liberalerna tillsammans, men i det kandensiska valsystemet skulle nuvarande opinionssiffror sannolikt ge NDP majoritet i parlamentet. NDPs politik skulle få återverkningar också i Norden. NDP vill nämligen säga upp Kanadas långsiktiga åtagande att i händelse av kris skicka en styrka på 7 000 man till Norge. NDP vill också att Kanada skall ta över kontrollen över det elektroniska förvarningssystem, NORAD, mot sovjetiska angrepp som USA byggt i norra Kanada. NDP har t o m förespråkat att Kanada skall lämna NATO. En seger för NDP skulle alltså innebära en mycket kraftig försvagning av Västs försvar, inte bara i Nordamerika, utan också i Sveriges omedelbara närhet. Det finns anledning att hålla ögonen på den fortsatta utvecklingen.

Utrikeskorrespondenten som tvangs lämna Sverige

Nytt om Sverige utomlands

Många av de hetaste Sverige-nyheterna dyker upp i utlandet först. Bofors-affären t ex. En av dem som var med och drog fram den affären i ljuset var den irländske journalisten Roy Carson, då bosatt i Malmö och verksam som korrespondent för ett stort antal tidningar och radiostationer runt om i världen.

Carson har i många sammanhang varit en besvärlig figur för svenska myndigheter. Han har varit alltför välinformerad. Och han har inte tvekat att utnyttja sina informationer.

Boforsaffären är ett exempel. Med svenska myndigheters goda vilja exporterar Bofors vapen till förbjudna länder. Uppenbart är att godkännandet av affärerna skett på högsta nivå — inom regeringen. Samtidigt som man går ut med ett helt annat besked till allmänheten.

En annan för Sverige obehaglig fråga är den svenska lagstiftningen om omhändertagande av barn. Svenska massmedia tycks ofta leva i föreställningen att de sociala myndigheterna alltid har rätt. Någon ensstaka gång kan det smygas in kritiska synpunkter. Men i slutändan har det sociala alltid rätt.

Utländska journalister är besvärliga. De talar med både föräldrar och barn. Och de misstror på goda grunder svenska myndigheter. Skandalartiklarna samlas i den utländska pressen. Det är dussintals utlands-korrespondenter som skriver. En av dem är Roy Carson.

Fler otrevliga nyheter

Utredningen av Palme-mordet. Svenska polisen bryr sig inte om att undersöka Palmes väninna Emma Rothschild. Hennes pappa, Victor, anklagas i brittisk press för att ha jobbat för KGB (under sin tid i brittiska säkerhetstjänsten). Palmes förbindelser med Emma Rothschild blir förstasidesstoff världen över. De brittiska tidningarna tar fram största rubrikstilen. I Sverige nämns saken över huvud taget inte i pressen. Nyheten sprids till Oslo och Köpenhamn. Men i Sverige är det tyst. En statsminister har inga älskarinnor. Inte i Sverige.

Men det är de orden som kablas ut från Sverige. Av utlandskorrespondenterna. Namnet Emma Rothschild dyker upp i samband med Olof Palme i Sverige först när en utlandskorrespondent intervjuas direkt i svensk TV. Locket läggs snart på. En av korrespondenterna som skriver, Roy Carson.

Drottning Silvia är en av Sveriges främsta PR-tillgångar. Men hon är ju faktiskt inte svenska. Hon kommer från Tyskland. Och som så många andra tyskar har hon tvivelaktiga släktingar, släktingar med ett förflutet i det nationalsocialistiska partiet. Drottningen blir ju inte det minsta sämre för det. Men UDs pressklipp får en mer negativ inriktning när Roy Carsons artiklar börjar dyka upp i utlandet.

Boforsskandalen

Boforsaffären igen. Robotarna till Bahrain och Dubai har sålts via Singapore. Det är i Singapore skurkarna finns. Så enligt gemensamma uttalanden från Bofors och ansvariga myndigheter. Återigen besvärliga utlands-korrespondenter som ställer otrevliga frågor. Och som vet för mycket. Myten håller inte. Det var dubbelspel i den svenska administrationen.

Kockums och Australien

Efter Olof Palmes lyckade vapenaffär med Indien, den största någonsin för svensk industri, satsas hårt på att Kockums skall få en ubåtsorder. Med en Labour-regering i Australien kan den svenska regeringen spela på de politiska strängarna. Men det finns en hake. En tjeckisk spion har just avslöjats i Skåne. Han skall dras inför rätta, han kommer att dömas för spioneri till ett långt fängelsestraff. Anklagelserna är hemliga. Rättegången sker inför stängda dörrar. Svenska media skriver om rättegången och straffet, men inte ett ord om brottet. Det är hemligstämpelat. I utländsk press ser det annorlunda ut. Spionen spionerade på Kockums. Säkerheten på Kockums var undermålig. Militära hemligheter tillhandahålls nästan öppet. Den som köper från Sverige löper en stor risk säkerhetsmässigt. Roy Carson igen.

"The Carson file"

Varför jagar skattemyndigheterna mig? Frågar sig Roy Carson. Varför kan man inte behandla mig som korrespondent från Sovjet, Östtyskland och Bulgarien. De anses inte vara bosatta i Sverige. De betalar ingen skatt här, och det med myndigheternas goda minne. Medan obekväma korrespondenter från Väst bevakas in i minsta detalj, Carson och andra protesterar mot obalans och orättfärdiga trakasserier. Skattemyndigheterna försöker sätta Carson i konkurs.

Han är obekvä. Alltför obekvä. Presschefen vid utrikesdepartementet Lars Lönnbäck får nog. Han sammanställer "the Carson file". Skrivelser och telex från den temperamentsfulle Carson. För visst är han temperamentsfull. Telex fulla av obscena ord.

Carson-filen skickas — utan att Lönnbäck frågar Carson — ut till Carsons tidningar runt om i världen. Till Singapore, till Australien, till England. Aktionen följs upp med muntliga kontakter. En australiensisk parlamentsledamot som är kritisk till Kockums-affären får av svenska ambassadören veta att Carson är en opålitlig galenpanna. En skattefflare och lögnare.

Det hela backas upp med dokumentsamlingen. De lämpar sig förvisso inte i tryck. Vem som helst kan bli chockad, vem kan skicka sådant till myndigheterna? Den som gjort det har små utsikter att få förnyat förtroende som korrespondent. Aktionerna börjar ta skruv. Den ena tidningen efter den andra säger upp kontraktet med Carson. Han upptäcker varför och kollar upp "the Carson file". Det är inte skrivelser från Carson själv, utan skrivelser i Carsons namn. Telex som uppges komma från Carsons telexnummer, men i verkligheten är det s k cirkulärtelex, som skickas ut från en av telverkets telexcentraler och där man kan skriva in vilket avsändarnummer som helst.

Carson blir upprörd över att man från UD kan sprida falska dokument, och det utan att ens tala med den som uppges vara upphovet till dem. Han anmäler saken till JO. JO avger så småningom ett kritiskt yttrande. Men ett yttrande som är svårt att

Den irländske journalisten Roy Carson skrev alltför obekväma artiklar för svenska UD. En särskild "Carson file" sammanställdes för att misskreditera Carson inför hans uppdragsgivare runt om i världen. Våren 1987 tvangs han kasta in handduken och fly Sverige.

"Varje person som inte har stöd av en stark organisation kommer förr eller senare att bli tystad."

En av skeptikerna till Australiens köp av ubåtar från Koekums, parlamentsledamoten Ken Aldred, får ett brev från en sedan länge i Sverige bosatt utlänning med goda insikter i svenska samhällsförhållanden. Han skriver bl a: "Sverige har lyckats upprätta en skinande fasad av välmående och hederlighet. Nu verkar det emellertid som om fasaden börjar rämna. Sprickorna är mycket djupa, det vet vi som har varit här länge. Det finns en mängd smörja på botten dessutom, fruktar jag! Men allmänheten är anmärkningsvärt tyst och passiv — det har den alltid varit.

"Varje person som inte har stöd av en stark organisation kommer, som Roy upptäckte, finna att han förr eller senare blir tystad på något sätt av "etablissemangen". Och i Sverige omfattar "etablissemangen" i stort sett allt, från Journalisthögskolan till regeringspartiet och oppositionen, från fackföreningarna till statskyrkan. Det skulle föra för långt att utveckla detta tema här, men jag nöjer mig med att säga att det finns en organisation som täcker in nästan allt som rör människans liv. Dessa organisationer är sammanvävda och nästan alltid politiskt styrda. Valsystemet bygger på 'partiröstning', inte röstning på en enskild individ, med följden att alla partier har intresse av att behålla situationen oförändrad vad gäller deras egen organisation — oavsett om de står i opposition eller inte — angrip inte status quo. Den 'apparat' som styr landet är, enligt min mening, en monolit som individen gör bäst i att lämna ifred. Roy upptäckte det och fick betala priset. Som utlänning hade han inte ens samma sociala 'skyddsnet' att falla i som en svensk skulle ha haft. Du kan vara förvissad om att ministrarna, departementsråden, ambassadörerna osv var mycket vil medvetna om detta när de började sin förtalskampanj mot honom, och att han därför förr eller senare skulle tvingas lämna landet.

"Du kan själv förvissa Dig om situationen genom att skaffa några svenska tidningar och titta på insändarsidan. Notera då att alla brev som är något kritiska mot etablissemangen nästan utan undantag skrivs under pseudonym. Jämför det med den anglosaxiska pressen och skillnaden är slående.

"Så vitt jag känner till har ingen anklagat Roy Carson för felaktigheter, missvisande artiklar, förtal el dyl. Så vitt jag vet har det mesta han skrivit så småningom visat sig vara korrekt. Det verkar för mig som om det först är sedan utlandskorrespondenter som Roy Carson har öppnat ytterligare en Pandoras ask, som svenska media har gett sina egna läsare någon information, men då ofta i mycket ytlig form."

förstå. Någon form av kritik innehåller yttrandet, men det är nästan obegripligt.

En granskning av innehållet. Det ständigt återkommande fula ordet "ass" är stavat på amerikanskt manér. Skulle aldrig anstå en irländare att skriva så, säger en av Carsons vänner, en framstående psykolog. "Ass" är ett djur (äсна), skall det vara fula ord heter det 'arse' på den här sidan Atlanten", förklarar han.

Obekväma röst tystas

Angreppen mot Carsons uppdragstagare intensifieras. Fler lockas att säga upp kontrakten. Carsons situation blir ohållbar. Han har efter många år i Sverige extremt goda kontakter i svenska myndigheter. Han kan skaka fram uppgifter som flertalet svenska journalister skulle gå bet på. Och vad viktigare är, han är beredd att göra det.

UD lyckas i sina ansträngningar. Carson

drivs på flykten från Sverige sent våren 1987. En obekväma röst har tystats. Nu skall det väl äntligen bli bättre publicitet om Sverige i utlandet? För det är ju utrikesdepartementets uppgift, att se till att det som skrivs om Sverige är positivt. Sedan spelar det inte så stor roll om det är sant eller inte.

UD lyckas

Roy Carson får genast ett toppjobb vid radion i London. Grundat på hans journalistiska meriter. Han börjar också skriva för en av de stora söndagstidningarna.

Också artiklar om Sverige dyker upp. Kontaktorna i Sverige finns kvar. Kunskaperna likaså. Men självklart är det mycket svårare att skriva initierat om ett land när man befinner sig i ett annat. UD har lyckats i sitt uppsåt.

Carl G. Holm

Daily Mail

Château
Royale
New York 100

Police told they cannot investigate affair with British millionairess

SCANDAL OVER SHOT PREMIER

From 400 000000 a decade
TWELVE top detectives investigated
the 1970 assassination of Harold
Wilson

Billings star Chris breaks world in the U.S.

A million pound ice tour

Socialliberalismens tvångssamhälle

DEBATT

Ingen Contra-artikel har tidigare väckt så många motinlägg som förra numrets artikel om socialliberalismen. Vi publicerar här ett av de många kritiska inläggen. Och en replik.

I *Contra* nr 5 1987 har socialliberalismens program förtjänstfullt presenterats av Anders Fjällström. Presentationen ger riklig anledning till kommentarer.

Enligt socialliberalism synsätt utgör den skattväktarstaten en godtyckligt vald nivå för statlig inblandning. Till skillnad mot detta ställs den socialliberala statens nivå av inblandning, som är långt ifrån godtycklig. Tvärtom, rätt genomförd innebär den en optimering av den totala välfärden i samhället. Litet mer eller litet mindre än denna nivå skulle minska den totala välfärden. "Samhället" kan verkligen skatta sig lyckligt om det har turen att styras av socialliberaler.

En del andra kan också känna sig nöjda, nämligen personer som befinner sig i vissa speciella bristsituationer ("den som saknar medel till mat och husrum").

Men alla vi andra, vi som inte precis identifierar oss med det där mystiska och abstrakta "samhället", för oss görs minsann ingen optimering. Det socialliberala "samhället" tvingar oss att avstå en av maktthavarna bestämd del av vårt produktionsresultat — respektive av våra besparingar och produktionsmedel. "Det får vi tåla" — dvs om vi inte sätter oss på tvären, vilket medför dels ett fängelsestraff, dels att vi ändå blir berövade de föreskrivna andelarna med våld.

Det är hotet om våld som gör att man vanligen resignerar och ger ifrån sig det som kallas "skatt", när herr Feldt utkräver det, och "rån" när herrar Blom och Dunderkarlsson står för kravet.

Socialliberala värderingar

Det socialliberala sättet att "optimera välfärden i samhället" (hur mäts denna välfärd, förresten?) innebär uppenbarligen inte någon minimering av våldet och tvånget i samhället.

För att kunna omfatta den socialliberala ideologin måste man tydligen ha vissa bestämda värderingar. Bl a måste man dela den bland rånare vanliga uppfattningen att hot om våld är en lämplig metod att använda när syftet är att omfördela produktionsresultatet från producenter till icke-producenter.

Gott och väl. Jag respekterar att socialliberaler och rånare har sina värderingar —

men jag delar dem inte. Människor kan ha så många olika värderingar.

En av mina värderingar består i att jag betraktar alla existerande moralsystem som respektabla åsikter. En annan värdering består i att jag ogillar våld och tvång som är riktat mot mig — och det även om det görs i namn av någon påstått "hög" moral. Jag har vidare den värderingen att det är ointressant att bedöma en samhällsordning ur "samhällets", majoritetens, de maktthavandes, de eftersattas eller någon speciell persons synpunkt — men däremot högst intressant att bedöma de olika samhällssystemen från en slumpvis uttagen persons synpunkt. Jag har funnit det bekvämt och praktiskt att kalla denna person "en själv".

I motsats till socialister (och många socialliberaler) har jag den värderingen att endast *man själv* kan avgöra vad som är optimalt för *en själv*.

Maktmonopol

Jag tror att *man själv* är betjänt av att det finns en organisation som är stark nog att skaffa sig monopol på användningen av våld och som genom något slags system av kontroller och motvikt för försäkra användandet av detta våld uteslutande för tre specificerade syften: 1) för att hindra andra från att utöva våld och tvång gentemot *en själv*, 2) för att försvara organisationens medlemmar/finansärer och det område där de bor mot yttre fiender, 3) för att tvinga andra som bor inom området (och som skulle kunna snylta på organisationen) att bli finansärer/medlemmar.

Ju fler motspänstiga som måste tvingas enligt punkt 3, desto mer betungande blir det för *en själv* och alla andra att finansiera organisationen. Jag har därför funderat ut ett sätt att göra finansieringen så föga motbjudande som möjligt. Det går till så att avgifterna till organisationen utformas som en produktionskatt och en kapitalskatt. Den förstnämnda tas ut som en enhetlig procentuell andel av all arbetsinkomst, den andra som en viss procentandel av allt kapital.

"Sig själv beskatta"

Skatteprocenterna bestäms genom att *man själv* anger vilken procentsats *man* finner

önskvärd, samtidigt som *man* deklarerar sin arbetsinkomst och sitt kapital. (Alla andra gör detsamma). Produktionskattens nivå fixeras därefter vid det procenttal som gör att totala inkomstbeloppet för dem som angivit ett högre procenttal blir lika stort som totala inkomstbeloppet för dem som angivit ett lägre. Kapitalskattens nivå bestäms på motsvarande sätt, *mutatis mutandis*. Dessutom får *man själv* låta sig representeras genom fullmakt till någon av medlemmarna i den församling som fattar beslut om hur de influtna skattemedlen skall användas. T ex så att varje inbetalt skattebelopp om 1 000 kronor ger en röst som den befullmäktigade kan använda vid omröstningar i beslutsprocessen. Det bör finnas en absolut garanti att ingen del av *ens egen* skatt används till förmån för andra än den skatteinbringande organisationens medlemmar.

Frihet för socialister

Eftersom jag anser att socialister, rasister, mormoner etc (och naturligtvis socialliberaler) har samma rätt som alla andra att leva efter *sina* moral och *sina* principer, så tycker jag att alla dessa grupper skall ha rätt att sammansluta sig i samhällen (eller vad de nu vill kalla sina organisationer) och där tillämpa sina egna regler. T ex att slå ihop sina inkomster och dela ut åt var och en efter hans behov — eller vad de annars kan hitta på att föreskriva för varandra. Jag vet visserligen att socialister (och Anders Fjällström) inte unnar mig att leva i ett "nyliberalt" samhälle, men det hindrar inte att jag unnar dem att leva i den sortens samfund som de älskar. Där kan de gärna för mig få ta ut 60, 70 eller 80 procent i skatt av *sina* medlemmar. En annan sak är att det kanske inte skulle gå att värva särskilt många medlemmar till ett sådant högskattesamfund när maktmonopolet satte stopp för *tvångsamslutning* av människor till sådana samfund.

Vad är kommunism?

Fjällström säger i sin artikel att kommunismens princip lyder så här: "Rättvis fördelning innebär att samhällets tillgångar fördelas så jämnt som möjligt". Jag räknar mig inte som kommunist, men jag delar helt och fullt

Carl O Nordling förespråkar en begränsning av samhällets styrning av våra liv, medan Anders Fjällström menar att samhället (staten) har ett långtgående socialt ansvar. Här en bild från ett studiebesök på en skyddad verkstad, där det statliga företaget Samhall ger arbetshandikappade sysselsättning. Ett samhällsansvar eller ej?

denna värdering. Om t ex samhället med gemensamma krafter har erövat ett visst landområde åt sina medlemmar så anser jag att alla samhällsmedlemmar skall ha lika stor andel i äganderätten till detta område.

Men är det verkligen *detta* som kommunisterna ivrar för? Är det inte något helt annat som de vill dela så jämnt som möjligt? T ex när jag producerar något (låt oss säga den här artikeln) och byter bort produktionsresultatet mot något annat, *då* vill kommunisterna ta bytesvärdet ifrån mig och dela ut det så jämnt som möjligt. Men detta bytesvärde är ju (rent definitionsmässigt) inte alls någon "samhällets tillgång". (Jag hade ju kunnat låta bli att skriva artikeln). Mitt produktionsresultat blir inte en samhällets tillgång bara för att Fjällström och kommunisterna kallar det så.

"Regeringarna oss förtrycka"

Antag att vi svenskar under några år hade levat i ett pluralistiskt samhälle inrättat enligt ovan. Alltså med frihet för socialister att organisera sig på *sitt* sätt, kommunister på *sitt* osv. Och med den beskrivna formen av "självbeskattning" som det enda för alla gemensamma tvånget. Hur många skulle väl då i en allmän folkomröstning välja tillbaka det skatteförtryck som vi nu dignar under? Svårt att gissa. Vissa andra saker är desto lättare att gissa sig till.

Våra makthavare skulle t ex aldrig ens drömma om att tillåta något slags försöksverk-

samhet efter de angivna riktlinjerna. Och om svenska folket *ändå* på något sätt kunde sätta sig in i vad ett sådant pluralistiskt samhälle innebär i praktiken, så skulle makthavarna se till att väljarna inte fick ta ställning för eller emot i en folkomröstning. Och om en folkomröstning *likväl* kom till stånd, så skulle våra makthavare ge fullständigt fan i resultatet — det är nog lika säkert som amen i kyrkan!

Carl O Nordling

Replik av Anders Fjällström:

Nyliberaler talar ofta och gärna om frihet, eller om minimering av tvånget i samhället. Men det är alltid den starkes rätt han företräder, dennes frihet att utforma sitt liv. Däremot talar han aldrig om den svages frihet från undermåliga levnadsvillkor!

Carl O Nordlings inlägg är inget annat än en skrämmande uppvisning i konsten att göra egoism och självtillräcklighet till politisk ideologi. Som "hjärngymnastik" kanske resonemangen kan vara givande, men för övrigt uppvisar de en häpnadsväckande, nästan psykotisk, brist på verklighetsförankring!

Ofta är det ju så, när nyliberaler resonerar, att "kartan" kan vara nog så skickligt sammanställd. Det är bara det att verklighetens

människor stämmer ack så illa med den nyliberala "kartboken".

Ute i verkligheten, där nyliberalen uppenbarligen aldrig vistas, finns det stora grupper av människor som, under kortare eller längre tid, saknar möjlighet att stå för sin egen försörjning. Det kan bero på fysiska eller psykiska, mer eller mindre påtagliga, handikapp. Det kan bero på sociala faktorer. Det sociala arvet är väldokumenterat; den som vuxit upp i hem med sociala problem löper en signifikant större risk att råka illa ut under sitt vuxna liv.

Till skillnad från Carl O Nordling anser jag att ett samhälle som lämnar dessa grupper i sticket saknar varje berättigande att kalla sig civiliserat. Tvärtom har ett sådant samhälle skavt bort varje tillstymmelse till civiliserad fasad och lämnat den primitiva egoismen i öppen dager!

För socialliberalen går värnandet om den personliga friheten och det sociala ansvarstagandet hand i hand. Socialliberalismens två grundpelare är marknadsekonomi och välfärdsstaten. Den ursprungliga grund på vilket detta sysätt vilar är den kristna etiken: människan har ett ansvar inte bara för sig själv, utan även för sina medmänniskor. Den som är bättre bemedlad har en skyldighet att bistå den sämre lottade, så att hans levnadsvillkor förbättras. Men det handlar inte om att, i socialistisk anda, offra sig för "staten" eller "partiet", utan om en skyldighet att bistå sin nästa. Kristen etik är mot-

satsen till laissez-faire och nyliberal egoism

Carl O Nordling vill inte förstå mitt resonemang om optimerad välfärd — som förvisso är mitt eget och inte hämtat ur något (folkpartistiskt) studiehäfte. Det handlar givetvis inte om att optimera samhällets välfärd, i något mystiskt eller abstrakt hänseende. Det handlar om att optimera *människors* välfärd. Produktionsresultatet ska fördelas så att så många som möjligt har det så bra som möjligt — med beaktande av både transfereringsmottagares och skattebetalares intressen.

I ett samhälle där välfärden är optimerad kan man göra just det som Carl O Nordling påstår sig göra, nämligen att plocka fram en slumpmässigt uttagen person och finna att hans intressen i stor utsträckning är tillgodosett. Ingen ska behöva leva i misär, men ingen ska heller behöva tycka att skatetrycket är så högt att marknadsekonomins incitament, i form av chanser till ökade inkomster, gått förlorad. Den senare aspekten brukar socialister betrakta som ointressant, den förra betraktar nyliberalen som oviktig. Den stora finessen med socialliberalismen är att *båda* aspekterna beaktas och betraktas som viktiga.

Jag får en bestämd känsla av att Carl O Nordlings "slumpmässiga urval" skett ur en mycket begränsad population — t ex tidningen Nyliberalens läsekrets. För den dragna personen, *en själv*, uppvisar, lustigt nog, klart nyliberala värderingar, förmodligen inte särskilt avvikande från Nordlings egna.

Vore populationen i stället, låt oss säga, Stockholms befolkning, blev resultatet med all sannolikhet ett annat. Det skulle ju t ex kunna bli en 50-årig sjukpensionär på Södermalm, eller en ensam mor i Skärholmen med sociala problem, eller en person inlagd på psyket på S:t Görans eller en rullstolsbunden diabetiker i Kista, eller någon annan av alla dessa människor som kan tacka sin lyckliga stjärna att nyliberalerna är en obetydlig sekt vars egocentrerade synsätt saknar inflytande på samhällets utformning.

Det är ju faktiskt så, även om Carl O Nordling försöker påskina motsatsen, att det är nyliberalerna som är avvikande, och vars åsikter saknar förankring både hos svensk allmänhet och i svensk idétradition. Den är lika främmande i den svenska åsiktsfaunan som exotiska burfåglar är i Norrlands skogar. Och dess livskraft, utanför den fålla som begränsas av delar av en välmående elit (och de som tror sig tillhöra denna elit), lika obefintlig.

Carl O Nordling säger sig respektera socialliberala värderingar. Men bara tydligen om de praktiseras "någon annanstans", dvs i ett samhälle där Carl O Nordling inte befinner sig. I sanning en märklig form av tolerans!

Till skillnad från Carl O Nordling ska jag avhålla mig från dylika logiska saltomortaler. Jag *ogillar* nyliberala värderingar, helt enkelt! Jag finner deras narcissistiska centring

BREV TILL CONTRA

SE UPF FÖR STADSMISSIONEN!

I *Brev till Contra* — *Contra* 2/87 — uttrycker A. Dahlin sin misstänksamhet mot insamlingsrörelsen Emmaus.

Som f d centralt placerad på *Stockholms Stadsmission*, anser jag Dahlins misstänksamhet väl befogad.

Tiden 1983-85 delade jag kontor med den chefsansvarige för insamlingsverksamheten där. Själv ansvarade jag för alla inkommande telefonsamtal som berörde insamlingarna, samt för PR-sidan vad beträffar reklam och skyltning.

Tre våningar nedanför vårt kontor lastades de inkommande gåvorna av. Priserna avgjordes utan bestämda riktlinjer av föreståndarinnorna i Stadsmissionens butiker allteftersom de lämnades in.

Någon kontroll över vad som kom in var i praktiken omöjlig. Det visste alla.

Själv blev jag vittne till hur kassaremsor avlägsnades ifrån kassaapparaten i en av butikerna i syfte att dölja förskingring samt hur ansvariga i allmänhet stoppade pengar i egen ficka.

Inget gick dock att bevisa.

Då jag påtalade oegentligheterna för en av cheferna för Stadsmissionen så var det ingen förvånad chef som konfronterades av mina uppgifter.

Istället tog han de av mig utpekade ansvariga i försvar.

Märklig var dessutom upptäckten jag gjorde i källargången under Stadsmissionens högkvarter på Stortorget i Gamla Stan.

Där konfronterades jag till min förvåning av hela bord bokstavligen talat *lastade* med kommunistiska broschyrer vädjande om ekonomiskt stöd till diverse kommunistiska frontorganisationer — inklusive ANC — i Afrika och Sydamerika.

Igen var det samme chef jag närmade mig i första hand med mina frågor. Detta därför att han var aktiv i Moderata Samlingspartiet och följaktligen torde vara anti-

kommunist om någon på Stadsmissionen var det, enligt mitt resonemang.

Men han svarade undvikande och med en förklaring som skulle visa sig avvika helt ifrån två andra i sin tur lika avvikande förklaringar.

Nästa gång jag gick ner för att närmare granska broschyrerna, hade de alla försvunnit.

Gick donationerna till en betydande del till stöd åt kommunistiska frontorganisationer världen över?

Hela den här historien hyser flera frågor än svar, men uppenbart är att jag precis som *Contra*, i brist på andra verksamheter tvingas rekommendera frälsningsarmén som den enda verksamhet jag känner till där pengarna används på rätt sätt.

Att den chefsansvarige för upphämtningarna på Stadsmissionen, gör regelbunda resor till det kommunistiske Rumänien kan vara en ren tillfällighet.

Liksom att hon bad mig rekommendera Emmaus till våra gåvogivare då våra resurser sviktade. (Emmaus stöder diverse kommunistiska frontorganisationer)

Eller att hennes far bjöds på flotta middagar i Sovjet efter att ha hjälpt ryssarna bygga den Sovjetiska Ambassaden i Stockholm billigare än de räknat med.

Och att hon var allmänt "progressiv" i sin åskådning.

Å andra sidan...

Rune Westin

*Vi har erbjudit Stadsmissionen att kommentera Rune Westins inlägg. Erbjudandet har skickats skriftligt och sedan upprepats muntligt. Vi blev också utlovade en skriftlig kommentar, men någon sådan har aldrig kommit *Contra* tillhanda.*

vid det egna jaget och de egna behoven högst osympatiskt. Och jag finner Carl O Nordlings inlägg direkt motbjudande.

Nu är ju problemet i dagens Sverige inte att nyliberalismen tagit överhanden — även om det kan vara klokt att stämma i bäcken. Det överhängande hotet mot svensk välfärd och demokrati kommer fortfarande från vänster, från socialistiskt håll. Sett ur det perspektivet har socialliberalismen och nyliberalismen en gemensam fiende, och borde kunna samarbeta i kampen mot denna fiende. Men därutöver är oenigheten närmast total om hur ett framtida Sverige ska se ut.

Från socialliberal utgångspunkt är det en självklarhet att den som har styrkan därtill själv ska få utforma sitt liv — utan kläring inblandning från stat och myndigheter. Men alltför många lyckas, dessvärre, mindre bra med att forma sin tillvaro. För socialliberalen är det *lika* självklart och ett anständighetskrav, att även den som av fysiska, psykiska eller sociala skäl "bangar ur", ska garanteras fullgoda levnadsvillkor. Även om hans bidrag till produktionen, under kortare eller längre tid, är låg eller obefintlig.

Anders Fjällström

De vill göra Åland till en ekonomisk frizon

En fri ekonomi som skapar en snabb välståndstillväxt skulle kunna vara första steget till ett fritt Åland, menar rörelsen Fria Åland.

—Norden behöver en frihandelszon, ett andningshål som Hongkong för Kina.

Det säger Sten Sundman som är ordförande för rörelsen *Fria Åland*. Hans dröm är att göra Åland med 23 000 invånare till ett Jersey i Norden. Ett blomstrande frihandelsområde mitt emellan det socialistiska Sverige och det inte fullt så socialistiska Finland. Han och de andra medlemmarna i "Fria Åland" arbetar för ett självständigt Åland, associerat med eller i union med Finland.

—Vi är nationalistiska säger vice ordföranden Torbjörn Sundblom.

Bägge menar att en stark ekonomi på Åland är en förutsättning för att motverka finskt inflytande och minskad självstyrelse. Därför är de starka motståndare till socialistisk ekonomi.

—Det svarar inte mot våra traditioner att införa socialism. Det är ett angrepp på vår kultur, säger Sundblom.

Casino och lotteri

Tanken på att utveckla en dynamisk ekonomi motiveras av en önskan att minska utvandringen av ålänningar. Men lite paradoxalt vill man samtidigt göra finsk invandring onödig och *Fria Åland* vill ha stopp för finsk invandring.

—Fri invandring betyder att finskspråkiga kan bosätta sig på Åland. De tillhör en annan kultur och kommer att underminera den språkliga enheten på öarna, säger Sundman.

Bland de viktigaste reformer som *Fria Åland* arbetar för är egen beskattningsrätt för ålänningarna. Idag skickas skatteintäkterna, offentliga avgifter och intäkter från frimärksförsäljningen till Finland. Sten Sundman och hans vice ordförande menar att ålänningarna betalar mer skatt till Riket än vad de får igen. Åland är en närande och inte en tärande del av Finland. Ett fritt folk skall inte beskattas av andra.

Det ekonomiska uppsvinget på Åland skall enligt Sten Sundman ske genom skattelättnader för näringslivet, privatisering av offentlig verksamhet och minskade offentliga ingrepp i näringslivet. Det kommer att skapa en dynamisk ekonomi, som tillsammans med

intäkter från alkoholförsäljning, ett eget internationellt lotteri, ett casino och intäkter från ett eget skeppsregister, skall göra de åländska öarna till ett blomstrande ekonomiskt paradys. Någon menar kanske att det här är dagdrömmar, men Sundman hänvisar till andra självständiga öar som gjort just så. Idealerna är Isle of Man i Irländska sjön och Jersey i Engelska kanalen. Öar med låga skatter och blomstrande ekonomier.

Nej till partier

Fria Åland motsätter sig att partipolitiker skall styra ekonomin. —På Åland är vi ett litet samhälle, som inte tjänar på partisplittning. Därför vill vi motarbeta dagens partisystem, som leder till överbudspolitik och resursslöseri. Vi vill ha ett nytt valsystem med personer som väljs direkt genom de 16 kommunerna på öarna, säger Sten Sundman, som påpekar att det inte fanns några politiska partier på Åland för tio år sedan. *Fria Åland*

har ändå ställt upp i valet, med en egen obunden lista under beteckningen *Ålands obundna lista*.

Inga personnummer

Om *Fria Åland* skulle öka sitt politiska inflytande skulle det helt säkert ge finska politiker många grå hår. För *Fria Åland* vill att ålänningarna skall ta hand om det mesta själv. En egen valutapolitik, en egen jordbruks- och fiskeripolitik, en egen idrottsrörelse, eget territorialvatten, egna skattelagar, egen folkbokföring — utan personnummer —, en egen kyrka och svensk tid istället för finsk.

Ordföranden tillägger att det för ålänningarna gäller mycket mer än ekonomisk politik som leder till ökat välstånd. Det rör sig också om att skydda en minoritetsgrupp som utgör 0,5% av Finlands befolkning.

Jau Simonsen

Åland är enligt internationella överenskommelser demilitariserat. Den överenskommelsen träffades efter Krimkriget i mitten på 1800-talet. Vid Krimkriget var Bomarsunds fästning en viktig anläggning, här en bild av omgivningarna. Ålands status som demilitariserat område gör det lättare att driva kraven på ett fritt Åland.

Ilona Tóth - en ungersk Jeanne d'Arc

I samband med Ungernrevolten 1956 råkade många hängivna idealister illa ut. En av dessa var den 25-åriga läkaren Ilona Tóth som avrättades – och som själv accepterade sin avrättning, eftersom hon trodde att den kunde rädda livet på andra.

Egendomligt ofta har den 28 juni varit dag för uppskakande och betydelsefulla händelser, till exempel slaget vid Poltava 1709, mordet i Sarajevo 1914, Versaillesfredens undertecknande 1919, jordbävning i Japan och Moskvas bannlysning av Tito 1948, arbetarrevolt i Poznan i Polen 1956, armérevolt i Etiopien 1974, invasion i Kambodja 1978, ett stort bombattentat i Teheran 1981. Även den 28 juni 1957 gick ett meddelande genom världspressen, fyra ungdomar hade avrättats i Budapest efter en beryktad terror- och skådeprocess. Bland de fyra offren fanns den spröda 25-åriga medicinstuderanden Ilona Tóth. Världsomfattande protester hade ej räddat hennes liv, de ryska makt-havarna ville visa det kuvade ungerska folket att intet motstånd tolererades. Det finns uppgifter om att t o m János Kádár var ovillig, men av Nikita Krusjtjev fick en direkt order att låta föra Ilona Tóth till galgen. Möjligen sant, det synes ju vara styrkt att Kádár var helt emot Imre Nagys avrättning.

Hemlig tidskrift

Dock, tiden gick, världshändelserna rullade vidare, Ungern "liberaliserades", sakta men säkert försvann det mesta i den stora glömskan. Närmast av en tillfällighet kom jag att intressera mig för fallet Ilona Tóth, fick material från *Radio Free Europe* i München. I maj 1984, efter flera års arbete, utkom boken *Dömd på förhand*, med en grundlig och autentisk redogörelse för hela processens förlopp. För de som ej läst denna bok följer här en kort resumé: Ilona och hennes tio manliga medanklagade uppgavs ha tryckt och distribuerat en hemlig förbjuden tidning i källaren på det sjukhus där hon tjänstgjorde som AT-läkare. De hade därvid på gatan utanför sjukhuset gripit en ung man vid namn István Kollár och utan orsak anklagat honom för att vara AVH-man, dvs medlem av den fruktade ungerska säkerhetspolisen. Efter svår mishandel mördades Kollár med injektionsspruta och knivstick. I likhet med de flesta sådana processer i folkdemokratiska länder "erkände" de flesta villigt vad som lades dem till last. I periferin förekom några

mindre anklagelser, som uppvigling, vapengömmor, vandalism och stöld. Opinionen utanför Ungern bestred ej att Kollárs död hade verklighetsgrund men att han som angivare och förrädare i rysk sold måste likvideras. Man framförde även teorin att mordanklagelsen var ett svepskäl för att misskreditera de kända publicisterna József Gáli och Gyula Obersovszky som deltagit i den förbjudna tidningens redigering. För denna teori talar även det förhållandet att dessa två i andra instans fick sina två rätt milda fängelsestraff skärpta till dödsdomar. Obersovszky benådades dock till livstids och Gáli till 15 års fängelse. Den partitrogna ungerska pressen framställde givetvis de anklagade som en samling banditer och terrorister, för den fria världens språkrör var det fråga om en politisk skådeprocess, domarna var fastställda i förväg, det ungerska folket skulle skrämmas till tystnad och underkastelse.

Nya uppgifter

Här finns naturligtvis ej utrymme för rätttegången i sin helhet, den som vill veta mer kan från *Contra* beställa boken *Dömd på förhand*. Men en uppgift av vital betydelse har framkommit senare, tyvärr okänd när boken skrevs. Källan är en bok *Szabadság nélkül* (Utan frihet) utgiven i München 1978, författare en fru Dálnoki Veress, änka efter den ungerske generalen Lajos Dálnoki Veress, en i sitt hemland högt aktad man, orubblig patriot. Till följd av sin vägran att "anpassa" sig blev han först av den nazistiska och sedan av den kommunistiska regimen dömd till långvarigt fängelsestraff, befriades vid revolutionen 1956, vid den ryska invasionen flydde han landet och levde i England i exil fram till sin död. Hans advokat, János Kardos, var den man som vid processen i Budapest 1957 ställde upp som Ilona Tóths försvarare. Fru Dálnoki var vid denna tid kvar i Ungern och fick genom dr Kardos vetskap om några tidigare okända punkter i denna process. På sidorna 146-149 i sin bok redogör hon för dessa. Hennes uppgifter synes kasta nytt ljus över flera omständigheter i rätttegången.

Lurade till sig sårade

Ilona Tóth var AT-läkare, universitetets stolthet, mycket begåvad, djupt religiös, älskad och omtyckt av alla. För den sista praktiska utbildningen hade hon placerats i Péterfy-sjukhuset. Hennes försvarsadvokat kunde endast tala om henne i de mest berömdande ordalag.

När ryssarna var i annalkande kom, i Ilonas frånvaro, en civilklädd man till hennes sjukhus och uppgav att han var sänd av ett närbeläget sjukhus som hade bättre med plats. Han föreslog att ett antal uppepatienter skulle följa med honom dit. Detta föreföll välmotiverat och ett antal ynglingar följde med honom dit. När Ilona fick kännedom om detta anade hon genast oråd och ringde till det andra sjukhuset och fick svaret att ingen man blivit sänd och att inga ynglingar anlämt. Den civile var en förklädd AVH-man och de unga pojkarna hade överlämnats till ryssarna. Flickan varnade alla på sjukhuset för denne förrädare. Några dagar senare kom dock AVH-mannen åter, denna gång med en större bil och med hopp om att göra ett större kap, ovetande om att han blivit avslöjad. Tre på sjukhuset anställda unga män lynchade uslingen. Ilona fick kännedom om detta först efteråt. Vid deras första samtal relaterade hon hela händelseförloppet fritt och otvunget för sin advokat och denne var helt övertygad om att han fått veta sanningen.

Hon offrade sitt liv

Ilona fördes sedan till "generalstaben" på Fö-gatan. Förhørsledarna var utmärkta människokännare, de kände till hennes mod, likaså hennes djupa religiositet. De lovade henne nu att de tre ynglingarna skulle skonas från dödsstraff om hon erkände mordet på AVH-mannen, därigenom kunde processens arrangörer få en koppling till de som endast medverkat i den förbjudna tidningen. Efter en vecka accepterade hon den orimliga anklagelsen, genom att offra sitt eget liv skulle hon ju rädda tre andra från döden.

Vid sitt andra samtal med advokaten var Ilona helt förändrad, likgiltigt upprepade

När Sovjets stridsvagnar krossade Ungerns frihetskamp 1956 var dödsoffren många. Ett av offren var Imre Nagy, kommunistledaren som ställde sig på de upproriskas sida. Han flydde till jugoslaviska ambassaden och lovades fri lejd därifrån. Men han greps och avrättades.

hon att hon själv dödat AVH-mannen. Han bönföll henne att få veta anledningen till denna ändrade version, hur och med vilka medel hon begått dådet. "Det minns jag inte längre, kanske med en kniv eller en injektionsnål, det gör ju detsamma," förklarade hon.

Inför domstolen vidhöll Ilona sin "bekännelse", dr Kardos visste naturligtvis sanningen, men kunde ingenting göra. Sedan dödsdomarna fastställt tog flickan avsked av sin mor, kramade om sin försvarare och tackade med varma ord honom för den hjälp hon fått. Hon visade prov på stort inre lugn och tröstade sin mor. Därpå fördes hon bort. De få dagar som var kvar till avrättningen tillbringade hon i ett "uppsamlingsfängelse". Hon förberedde sig på döden, djupt övertygad att snart få träffa den frälsare hon trodde på, hon offrade ju livet för att rädda sina kamrater. På avrättningsdagen kom, enligt gällande regler, fängelsechefen för att föra henne till schavotten. Djupt rörd berättade denne sedermera för hennes försvarsadvokat att när han tog hennes hand för att föra henne fram till galgen var hennes små händer nästan viktlösa och hon besteg pallen så graciöst som om hon redan befunnit sig i en annan värld. Hennes ansikte speglade himmelskt lugn i stället för rädsla.

De avrättades ändå

Nästa dag avrättades ändå de tre ungdomar för vilka hon uppoffrat sig. På den nästan överfyllda begravningsplatsen fick ett helgons

kropp sin vila. Några dagar senare var hennes grav översäddad med blommor, myndigheterna var maktlösa. Till slut beslöts en fruktansvärd gravskändning, korsen slets upp från alla gravar, krossades och kastades i ett hörn på kyrkogården, därefter kom en pluton beridna poliser och red över gravarna tills dessa var jämnade med marken. Allt var dock förgäves, inom kort stod gravarna i ny blomsterprakt, prydda med nya kors.

Idag ligger även Ilonas försvarsadvokat János Kardos på samma kyrkogård, Rákospalotyastrutur. "Även jag vill vila bland dem," var hans sista önskan.

Uppgifterna bekräftas

Så långt fru Dálnoki, i så fall skulle Ilona ha varit helt oskyldig, kan detta stämma. Nämnas bör att jag till synes helt oberoende av henne fått en uppgift som stöder hennes påståenden. I ett utlandsbrev uppgav en man sig ha kännedom om fallet och även han hävdade att den kommunistiska domstolens version av AVH-mannens död var lögnaktig. Tyvärr förlorade jag sedermera kontakten med detta vittne och fick ej närmare detaljer. Även vittne "Y" i min bok uppger att Ilona av de sårade och sjuka betraktades som ett helgon och att processens arrangörer helt misslyckades i alla sina strävanden att få någon att yttra sig diskrediterande om henne.

Slutsatsen kan endast bli att Ilona Tóth måste ha varit en ung kvinna av sällspord

resning och ovanligt mod, fullt jämförbar med sådana hjältinnor som Frankrikes Jeanne d'Arc, Sovjets Zoia Kosmodjemsanskaja och Tysklands Sophie Scholl.

Paul Karlsson

RAD annonser

Välkommen med radannonser. Annonspri-set är 25:- för högst sex rader. Bifoga betalningen vid annonsbeställningen.

Informationsservice har en stor faktabank och många kontakter när det gäller sociala frågor. Kanske kan vi hjälpa även Dig? Skriv en rad så tar vi kontakt. Box 6170, 200 11 Malmö. Välkommen!

Information om objektivismen, skriv till Henrik Unné, Skarpnäcks allé 11A, 2tr, 122 53 Enskede.

RAPPORT FRÅN GERILLAN

Mozambique

Befrielseörelsen RENAMO har förverkligat sitt hot att slå till mot Zimbabwe, som vedergällning för Zimbabwens engagemang i konflikten i Mozambique. Mozambiques egna väpnade styrkor förmår inte upprätthålla kontrollen i landet, men de har bistånd från 6 000 man zimbabwiska trupper. Dessa är de mest effektiva på regeringssidan. Trupper från RENAMO har nu tagit sig in i Zimbabwe och genomfört en attack i Marondera, bara åtta mil öster om Zimbabwens huvudstad Harare. RENAMO satsar framförallt på att nå framgångar i den del av Zimbabwe som bebos av Manica-folket. Manica bedöms vara mycket missnöjda med Robert Mugabes ZANU-parti.

Under juli och augusti har RENAMO genomfört en rad mindre attacker i Mozambique. Bl a erövrades i juli två stycken sovjetiska T-54 stridsvagnar i kuststaden Cabo Delgado.

RENAMO har beskyllts för att ha gjort sig skyldig till en massaker i byn Homoine. Uppgifterna kommer från den kommunistiska regeringen i Maputo och förnekas av RENAMOs ledare Alfonso Dhlakama. Några belägg för om den ena eller den andra parten har rätt har inte gått att uppbringa.

Angola

De kommunistiska regeringstyrkorna har laddat upp inför den för årstiden sedvanliga offensiven mot Mavinga. Det förefaller som om regeringstyrkorna har varit något mer framgångsrika än tidigare år. Befrielseörelsen UNITA har emellertid genom tillgång till amerikanska Stinger-robotar stärkt sitt försvar mot luftangrepp. Den i USA avhoppade kubanske generalen Rafael del Pino, som varit ställföreträdande chef för kubanska

flygvapnet, har uppskattat att 10 000 kubaner har stupat i Angola, till en stor del på grund av felaktig taktik från regeringssidan. Sammanlagt uppskattar del Pino att det finns 40 000 kubaner i Angola. Kostnaderna för truppinsatsen betalas helt av Sovjet.

Den angolanska kommunistregeringen har under senare tid visat sig något mer medgörlig än tidigare. Chester Crocker, amerikanska UD:s Afrika-expert besökte tidigare i år Luanda. Han gjorde det på inbjudan av den angolanska regeringen, som ställt eftergifter i utsikt. Crocker ansåg inte att något som helst av intresse framkommit och lämnade Angola med hårda ord. Han har nu gjort ett andra besök, vilket indikerar att den angolanska regeringen verkligen börjat göra eftergifter.

Nicaragua

Situationen i Nicaragua är oklar. Den fredsplan som har fått fredsprätagaren Oscar Arias namn bygger på att sandinistregeringen i Nicaragua fram till den 7 november gör mycket stora eftergifter för att återinföra vissa grundläggande mänskliga rättigheter i

Nicaragua. Regeringen har tagit flera sådana steg, bl a utkommer återigen den tidigare förbjudna oppositionstidningen *La Prensa*. Regeringen har vidare utlyst ensidig vapenvila, samtidigt som Contras stöter på svårigheter att få fram nya pengar till sin verksamhet. President Reagans förslag om stöd till Contras stöter på patrull i kongressen.

Det är mot den här bakgrunden mycket svårt att bedöma läget i Nicaragua.

Afghanistan

Den afghanska guerillan är den som idag tycks nå de största framgångarna i kampen mot den sovjetiska imperialismen. I juli genomfördes en omfattande offensiv mot sovjetiska styrkor längs vägen mellan Kabul och Khyber-passet. 5 000 guerillasoldater under ledning av general Rahim Wardak lyckades bl a förstöra 50 sovjetiska stridsvagnar. 800 sovjetiska soldater uppges ha blivit dödade.

I slutet av augusti gjorde 35 afghanska piloter myteri vid Bagram-flygbasen. De vägrade att flyga med tanke på risken att bli nedskjutna av guerillan. Myteriet resulterade i strider på basen, vilket ledde till att åtskilliga flygplan blev förstörda.

Sao Tomé och Príncipe

Sao Tomé och Príncipe. En ny väpnad motståndsrörelse har bildats för att befria det lilla kommunistiska öriket som en gång var portugisisk koloni. Diktatorn Manuel Pinto da Costa sitter vid makten med sovjetisk och kubansk hjälp. Öarna, som ligger strax norr om ekvatorn vid Afrikas västkust har drabbats av svåra ekonomiska motgångar och den nya befrielseörelsen har ett införande av en kapitalistisk ekonomi på sitt program.

CONTRA 1 1988

Contra bygger på frivilliga medarbetares ideella insatser. När gjorde Du något för Contra senast? Om Du läser en lokaltidning kan ett klipp ge ett viktigt uppslag. Om Du har skrivklåda kan en artikel eller en insändare ge Contra ett "lyft". Och är Du rik som ett troll och inte vet var Du skall göra av pengarna är Contra det givna objektet för Din välvilja. Ja, även om Du har mer normala penningtillgångar kommer Dina pengar att behövas, eftersom vi ännu inte hittat de där rika trollen bland våra prenumeranter. . .

Dessutom är det bra med läsare som har idéer till nya produkter. Det är bara att höra av Dig till Contra, box 6082, 102 32 Stockholm. Telefon 08-54 95 52, så skall vi undersöka vad vi kan göra av just Din idé.

...kommer i december